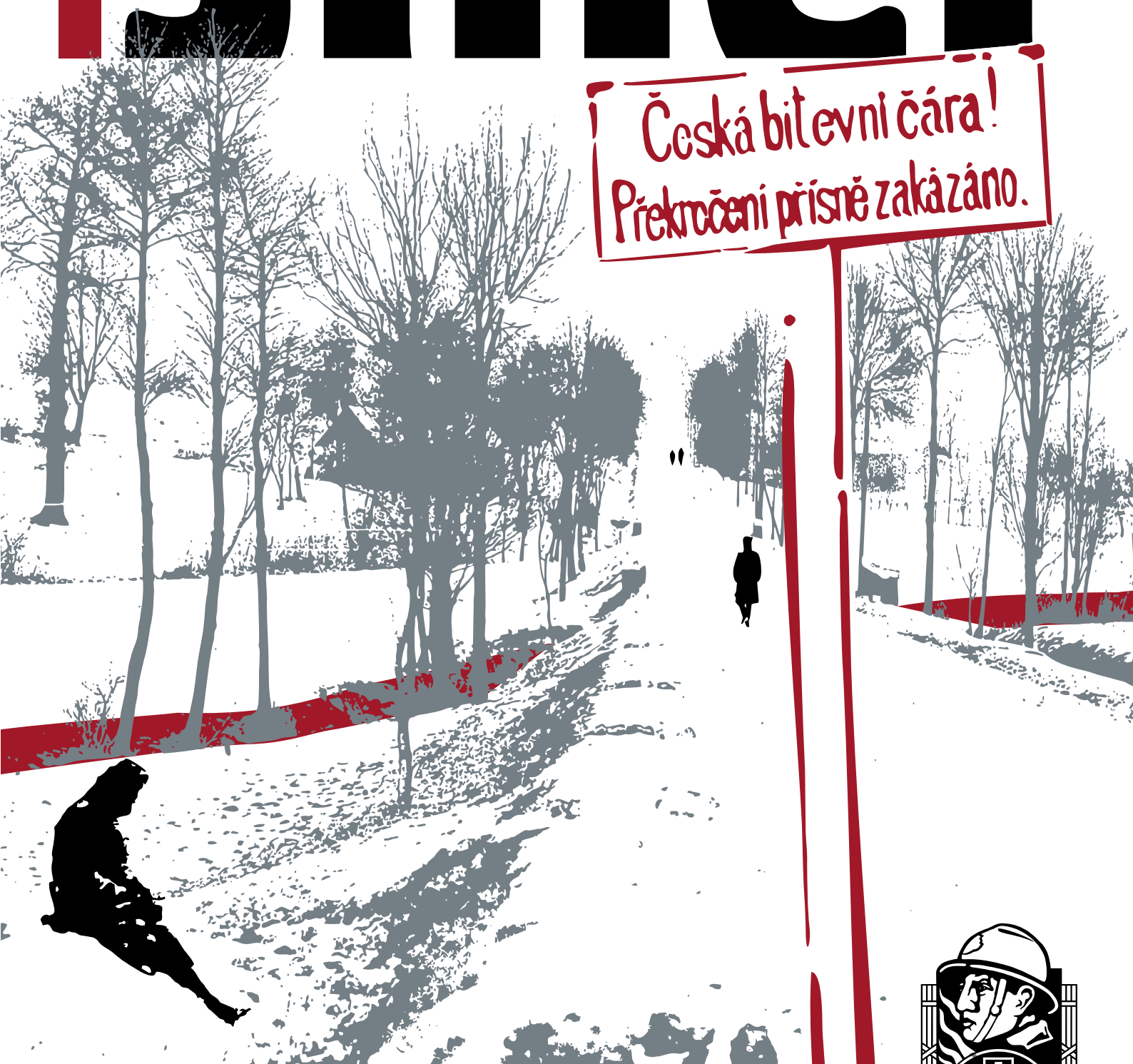

LEGIONÁŘSKÝ

1/2019

Směr

Česká bitevní čára!
Překročení přísně zakázáno.

Váleční veteráni
slaví

Příjezd TGM
po 100 letech

Sedmidenní válka
o Těšínsko 1919–2019

Z historie Zámečku
v Pardubicích

Československá obec legionářská připomněla na řadě míst po celé naší vlasti odkaz prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka u příležitosti výročí jeho narození, jež připadá na 7. března. O týden později naše jednoty uspořádaly mnoho vzpomínkových shromáždění, kterými veřejnosti přiblížily tragické výročí okupace nacistickým Německem. Událostí, od nichž letos uplynulo 80 let, vzpomněla Československá obec legionářská 15. března rovněž u sochy T. G. Masaryka na pražských Hradčanech. Důstojně tak byla uctěna památka všech bojovníků proti nacismu a obětí druhé světové války z řad československých občanů.

SLOVO PŘEDSEDY

Slovo předsedy ČsOL 2

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Připomínka hrdinství Čechoslováků od Jasla a Sokolova 3

Generálmajor Emil Boček slavil 96. narozeniny 4–5

Návštěva u válečné veteránky Olgy Mauleové 6–7

Oslava narozenin válečné veteránky 7

LEGIE 100

Rekonstrukce příjezdu prezidenta
T. G. Masaryka do vlasti 8–9

Návrat T. G. Masaryka z exilu do Prahy 10–15

Jak jsme vítali Masaryka aneb Po 100 letech 16–22

T. G. Masaryk a jeho příjezd 23

Těšínsko 1919 24–31

Těšínsko 1919–2019 32–35

Legiovlak dojel do Vladivostoku! 36–37

STALO SE

Obnovení pomníku Antonína Švehly 38–39

Památník legionářům ve Čkyni 40–41

SILVER A v paměti tří generací 42

ČINNOST JEDNOT

Ohlédnutí za oslavami v Ostravě 43

Šestý Zimní legiomařš 44

Výstava Strážnice v éře první republiky 44

Jan Kudlič – hrdina „od vedle“ 45

Pietní akt obětem holocaustu 45

Poděbradská jednota v roce osmičkových výročí 46

HISTORIE

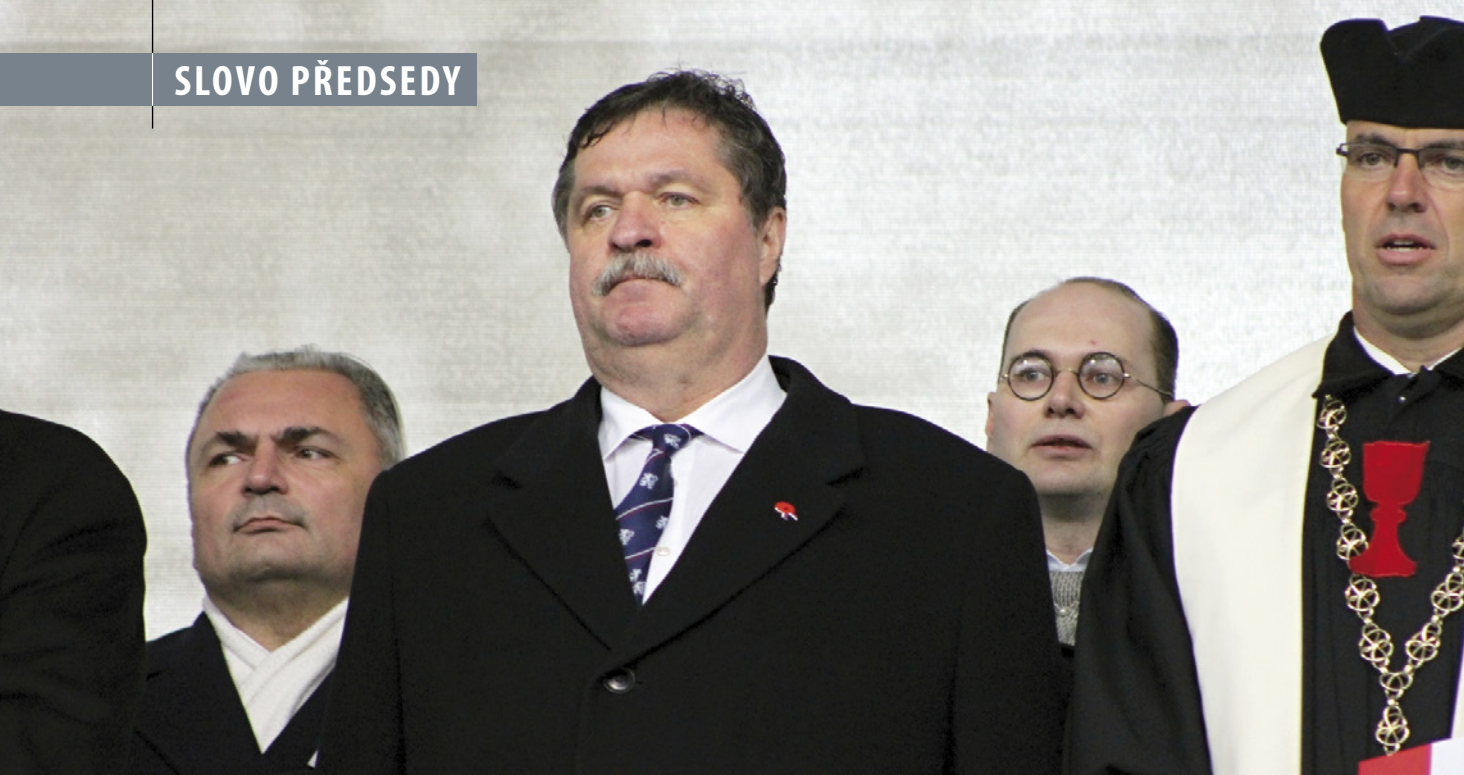
Přes překážky ke hvězdám 47–49

Vznik Církve československé 50–52

Příběh Larischovy vily 53–55

POZVÁNKY A INFORMACE

Zveme vás 56

Vážené sestry a bratři, milí čtenáři Legionářského směru,

dříve než jsme se nadáli, je za námi „osmičkový“ rok 2018. Před Vánocemi jsme zrealizovali rozsáhlou rekonstrukci návratu prezidenta T. G. Masaryka do vlasti. Jeho uvítání a triumfální průjezd z jižních Čech do Prahy uzavřely vzpomínkové akce roku 2018 a staly se opravdovým celonárodním svátkem a důstojným završením oslav 100. výročí našeho samostatného státu. Ale ani s příchodem nového roku nelze odpočívat. Na prosincovém Republikovém výboru jsem předložil finanční plán „Cash flow“ do dubna letošního roku. Na jeho základě rozhodl republikový výbor o kontinuálním pokračování tří našich největších projektů. Projekt Legie 100, projekt Péče ČsOL o válečné veterány a Oprava havarijního stavu věže Larischovy vily tak nemusely utlumit svou činnost a mohou pokračovat v celém rozsahu.

Počátek roku je též charakterizován uzavřením většiny dotačních titulů a jejich vyúčtováním. Ve stanovených termínech se podařilo úspěšně vyúčtovat 65 projektů s Ministerstvem obrany ČR, 4 s ostatními ministerstvy a dalších 31 projektů s kraji a městy po celé republice. U některých vyúčtování již proběhla úspěšná kontrola a obdrželi jsme výzvy k čerpání financí na rok 2019. V současné době intenzivně pracujeme na zpracování účetní uzávěrky ČsOL. S tím souvisí i vyúčtování hospodaření jednot. Děkuji všem předsedům, kteří své vyúčtování odeslali ve stanovených termínech. Je ale mezi námi ještě několik jednot, na které přes všechny urgencye ještě čekáme.

V následujícím měsíci očekáváme informace o rozdělení dotací z rezortu ministerstva obrany. Pokud některé z nich získáme, zapracujeme je do plánů jednot a předložíme Republikovému výboru k odsouhlasení. O výsledku Vás budeme neprodleně informovat. Ale v roce 2019 nás čeká ještě jeden důležitý úkol. Únorový Republikový výbor ČsOL svolal na konec září 2019 Řádný sněm ČsOL. Troufnu si tvrdit, že příprava Řádného sněmu se dotkne každého našeho člena a to je dobře, protože každý člen ČsOL má mít možnost vyjádřit se k jejímu směřování. Právě v této době uskutečňují jednoty první letošní členské schůze, které ustavují výbory jednot pro příští volební období. Na konci března začnou rovněž pracovat komise zabezpečující přípravu Řádného sněmu, které budou zpracovávat podněty jak od volených zástupců ČsOL, tak z jednot. A dokonce ani v průběhu prázdnin nepolevíme,

protože v období mezi 20. červencem a 11. srpnem budou probíhat druhé členské schůze jednot, které zvolí delegáty Sněmu a kandidáty do orgánů ČsOL.

Chtěl bych v tuto chvíli ujistit všechny členy výborů jednot zodpovědné za přípravu těchto schůzí o jednom – kdykoli se můžete obrátit na sestry a bratry na Ústředí ČsOL, kteří jsou připraveni poskytnout vám pomoc. Jak vidíte, je toho před námi mnoho, ale poslední roky mě utvrzují v tom, že na práci našich členů po celé republice se mohu spolehnout. Jsem tedy přesvědčen, že 28. září 2019 v prostorách Národního památníku na Vítkově zahájíme Řádný sněm ČsOL, který bude skvělým výsledkem činnosti každého z nás.

plk. v. z. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D.
předseda Československé obce legionářské

Připomínka hrdinství Čechoslováků od JASLA a SOKOLOVA

text br. Jiří Filip
foto ses. Marcela Volfová

V den 76. výročí bojů o Sokolovo, 8. března 2019, uspořádala Československá obec legionářská ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR tradiční setkání válečných veteránů druhé světové války a válečných a mírových zahraničních misí s představiteli resortu obrany, Generálního štábu AČR a politického života v Hlavním sále MO Na Valech. Shromáždění bylo věnováno rovněž bojům u Jasla, od nichž uplynulo 74 let.

Pozvání přijala řada vzácných hostí, kteří předstoupili s projevy před zaplněný sál. Úvodního slova se ujala senátorka Emílie Třísková, která byla velmi poctěna tím, že mohla promluvit k přítomným válečným veteránům. Připomněla i osobní rozměr své účasti, neboť ve své rodině opatruje odkaz svých přímých příbuzných – účastníků národního odboje. S projevem následně vystoupil primátor hlavního města Prahy Zdeněk Hřib. „Bitvy u Jasla a Sokolova ukázaly v době druhé světové války, jaké odhodlání má český lid a s jakou urputností jsme schopni bránit svoji svobodu. Boj u Sokolova ukázal v té době našim západním i východním spojencům, že Češi a Slováci rozhodně nejsou národem, který se vzdává bez boje,“ řekl ve svém vystoupení.

Za generální štáb a ministerstvo obrany promluvil k válečným veteránům a zástupcům vojenské veřejnosti Velitel

vzdušných sil AČR genmjr. Petr Hromek: „Do doby bojů bylo Jaslo i Sokolovo neznámými místy na mapě. Poté se staly centrem urputných válečných střetů. Se stejnou úctou a obdivem se skláníme i před památkou obětí dalších desítek a stovek často bezejmenných bitev. (...) Po mnohahodinové boji zahynulo 86 obránců včetně velitele kapitána i. m. Jaroše. Více než 50 vojáků bylo zraněno. Na straně nepřítele byly však ztráty mnohem vyšší, ale hlavní úkol byl splněn.“

Další historická fakta připomněl ve svém vystoupení historik Roman Štěr z Národního archivu, který svůj příspěvek věnoval takřka čtyřem desítkám žen v československých stejnokrojích, které se účastnily boje u Sokolova. O boji o Jaslo následně promluvil válečný veterán br. brig. gen. Miloslav Masopust.

Mezi přítomnými hosty nechyběl mimo jiné vojenský přídělnec Ukrajiny plk. Konstantyn Brozko, ředitel KVV hl. m. Prahy plk. gšt. Marián Margai či zástupce velitele Hradní stráže plk. Zdeněk Pekař. Spolu se studenty přijel náčelník štábu Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy MO v Moravské Třebové br. pplk. Viliam Beke. S účastníky shromáždění se za Československou obec legionářskou rozloučil její místopředseda válečný veterán br. pplk. Tichomír Mirkovič. ■

Generálmajor Emil Boček slavil 96. narozeniny

text a foto br. Miroslav Šindelář

Poslednímu českému pilotovi britského Královského letectva (RAF) místopředsedovi Československé obce legionářské generálmajoru Emilu Bočkovi přišla 25. února k úctyhodnému životnímu jubileu poblahopřát celá řada významných osobností. Byli mezi nimi prezident republiky Miloš Zeman, předseda Senátu PČR Jaroslav Kubera, premiér Andrej Babiš, ministři Lubomír Metnar a Jan Hamáček a za Československou obec legionářskou předseda Pavel Budinský. Ze Slovenska přijela početná delegace velení Ozbrojených sil SR.

„Su veľmi rád, že jste přijali pozvání a přijeli až sem do Čestlic,“ vítal hosty oslavenec, který je i v 96 letech stále v dobré kondici a nezapře v sobě brněnského patriota.

Na oslavu významné osobnosti našich dějin zavítal také vrchní velitel ozbrojených sil a prezident republiky Miloš Zeman. Ten nazval generála Emila Bočka chloubou české armády. Ministr obrany Lubomír Metnar prohlásil, že generál Boček je ikonou pro dnešní mladou generaci a vzorem pro současné vojáky. „Není dost slov na to, abych vám vyjádřil svůj obdiv nad tím, co jste udělal pro naši svobodu,“ uvedl ve svém blahopřání. Armádní generál Aleš Opatá pak potvrdil slova mnoha gratulantů, když řekl, že pilot Emil Boček je výraznou osobností, skromnou legendou a přitom hrdinou, na jehož činech stojí tradice dnešní české armády. Místopředseda vlády Jan Hamáček uvedl, jakou je mu ctí, že se může považovat za osobního přítele oslavence. Za Československou obec legionářskou a přítomné válečné veterány velmi srdečně gratulovala bratru Bočkovi ses. Boženka Ivanovová. V závěru oslav dorazil při návratu ze zahraniční cesty předseda vlády

Andrej Babiš, který si rovněž nenechal ujít možnost popřát oslavenci k jeho narozeninám.

Stále vitální generál Boček si v jednom z rozhovorů s jistou nadsázkou posteskl, že už pro mladou generaci přednášky na školách nedělá. Proč? „Protože ti mladí jen chtějí vědět, kolik jsem sestřelil nepřátelských letounů a já je musím vždy zklamat, když odpovím, že žádný;“ zažertoval hrdina.

- V roce 1939, ve svých šestnácti letech, odešel tajně z domova. Matce řekl, že jede lyžovat... A vrátil se až po válce.
- Po strastiplné balkánské cestě se tehdy dostal do Francie, kde se v létě roku 1940 zapojil do bojů. Už v září téhož roku absolvoval pilotní výcvik ve Velké Británii a byl přijat do řad RAF.
- Zúčastnil se 26 operačních letů nad Německem, Francií, Holandskem, Belgií a Dánskem.
- 13. srpna 1945 se vrátil do vlasti, z letectva odešel v roce 1946 a otevřel si opravnu motocyklů. V roce 1948 pracoval v Mototechně a od roku 1958 jako soustružník ve Výzkumném ústavu Československé akademie věd. V letech 1983 – 1989 byl zaměstnancem firmy Drukov. Do penze odešel v roce 1988.
- V dubnu 1990 byl povýšen do hodnosti kapitána a v říjnu do hodnosti majora. V březnu 1993 byl jmenován do hodnosti plukovník ve výslužbě. Prezident republiky Miloš

Zeman jej 8. května 2014 jmenoval brigádním generálem a dne 8. května 2017 generálmajorem.

- V roce 2010 obdržel Řád Bílého lva.
- V roce 1996 přijala generála Bočka britská královna Alžběta II.
- V roce 2011 byl zvolen místopředsdou Československé obce legionářské.
- O jeho nevšedním životě vznikl v roce 2012 dokumentární film s názvem Nezlomný.
- V prosinci roku 2016 po něm byla pojmenována jedna z tramvají Dopravního podniku města Brna.

Návštěva u válečné veteránky Olgy Mauleové

ses. Eva Armeanová
předsedkyně Jednoty ČsOL v Kladně
foto br. Stanislav Pítr

Tak jako každým rokem jsme v lednu navštívili válečnou veteránku Olgu Mauleovou. Členové Jednoty ČsOL v Kladně jí přišli popřát k 93. narozeninám. Vždy se na setkání těšíme, protože „naše Olinka“, jak jí říkáme, je dobrou vyprávěčkou a společně s manželem se skvěle doplňují. Celý život jsou si vzájemně oporou a ani v letošním roce tomu není jinak. Vzali se v roce 1948, takže letos oslaví již 71 let společného života. V únoru jsme manžele Mauleovi navštívili ještě jednou, pogratulovat k narozeninám přišel také senátor Jiří Dienstbier se svojí asistentkou Miluší Rolincovou.

Povídali jsme si o tom, co ji trápí i o tom, co ji těší. Vyprávěli jsme si i o nedávných vánočních svátcích, jak je slavila, když byla ještě malá. Na Vánoce na svátečním stole nesměly chybět ryby, bramborový salát, ale oblíbená byla také pohanková nebo ovesná kaše. Olinka vždy ráda vařila a pekla např. malé koláčky, z kila mouky jich bylo 62 a rychle mizely, zkrátka moc chutnaly. Zavzpomínala také na svoji milovanou babičku, která pekla takové placičky, říkala jim mazurky, nebo výborné placičky z bramborákového těsta s nastrohanými jablky. Do dnešních dnů vaří jídla, která se vařila na Volyni např. holubce, boršč a samozřejmě pelmeně. Formu na pelmeně jí přivezla neteř z Kyjeva. Oblíbená

šťovíková polévka také nemůže chybět, to je nezapomenutelná chuť dětství a mládí.

Olga Mauleová se narodila 3. ledna 1926 českým rodičům na Ukrajině v obci Jedvanina (nyní Novosilki) v Chmelnické oblasti. Rodina kromě Olgy měla ještě dvě dcery a syna. Její babička se na Volyň dostala jako tříletá se svými rodiči, kteří od Jadwigy Jagellonské

koupili pozemek, na kterém žili a hospodařili 76 let. Povídali jsme si také o jejím mládí, vzpomínala na svého tatínka Jana Kamínka, který sloužil v Kyjevě jako ženista na Dněpru. „Často a rád vzpomínal na kyjevské osobní setkání s T. G. Masarykem, když mi to vyprávěl, bylo mi 10 let. Byl dobrý hospodář, rád pracoval na poli a se dřevem.“

Dne 22. června 1941, když Němci napadli Sovětský svaz, Olga končila 7. třídu. Za druhé světové války byl její švagr zapojen do podzemního hnutí, hrozilo prozrazení a smrt pro celou rodinu, proto se jako velmi mladá aktivně zapojila do odbojové činnosti. V době Velké vlastenecké války se Olga Ivanovna Kamínková nejprve dostala do kontaktu s partyzány v době od 12. února 1943 do 9. března 1943. Byla činná jako průzkumnice a spojka v partyzánském oddíle Sidora

Artěmoviče Kovpaka. Tento oddíl se podílel na významných diverzních akcích. Ve výzbroji měli pušky, granáty, samopaly, těžké kulometry, minomety a protitankové pušky a děla. Od 10. března 1943 do 3. ledna 1944 působila v partyzánském oddíle Michajlova – Oduchy. Od 4. ledna 1944 do 25. května 1944 v oddíle Zaroninu velitele Šišky. Spolubojovníci si velmi vážili jejího mistrného a konspirativního sbírání cenných zpráv a jejich předávání štábům partyzánských oddílů. Zúčastnila se bojů o osvobození měst Ostrog, Rovno, Luck, Vladimír-Volyňský a Kovel.

Do dnešních dnů si dobře vybavuje svoji činnost v partyzánském oddíle, např. jak přepočítávala 1 500 patron, ale i nebezpečné chvílky, kdy se v lese ukrývali v jámě před palbou střel a měli štěstí, že přežili. Dvakrát přecházela frontu směr Brest-Kovel (město Kovel bylo strategické místo, byl to klíčový železniční a silniční uzel v Pripjaťských bažinách). Vzpomínala i na jednu akci, kdy bylo po kolena sněhu a dle zpráv průzkumné hlídky nic nehrozilo, ale když vjeli na sáních taženými koňmi do vesnice, začali Němci střílet, byla to asi nějaká hlídka. Rychle koně otočili směrem k lesu, na štěstí nikdo nebyl zraněn. V hlubokých lesích měli partyzáni

zemljanky a vše, co Němcům ukořistili, koně, krávy, prasata, odvedli do lesa.

Za svoji statečnost v boji s nepřítelem obdržela mnoho vyznamenání a medailí našich i zahraničních. V roce 1947 se z Ukrajiny přestěhovala do naší republiky. V Kladně žije 39 let.

Byli jsme rádi, že Olga Mauleová oslavila narozeniny v dobré náladě a pohodě. Dohromady mají již 18 vnoučat a pravnoučat, o kterých láskyplně hovoří. Moc si vážíme její osobní statečnosti a skromnosti. Je poslední válečnou veteránkou žijící v Kladně. Poděkovali jsme jí za vše, co pro naši vlast učinila a popřáli jí i jejímu manželovi hodně zdraví, štěstí, pohody a spokojenosti do dalších let.

Její životní příběh je poznamenaný válkou a to nejen zapojením do partyzánského boje. Válka se „podepsala“ i na jejím datu narození. Ve skutečnosti se narodila 19. října 1925. „Měla jsem jít do Reichu, tak jsem si změnila rok narození. Moje známá doktorka mně změnila rok narození. Kdyby na to přišli Němci, tak by popravili ji i mě. Tak jsem si to nechala změnit na 3. ledna 1926. Musela mi vypsat nový křestní list“, vysvětluje Olga Mauleová. Od roku 2017 je její osud zaznamenán v Paměti národa, na kterém jsme se také podíleli. ■

Oslava narozenin válečné veteránky

text Otakar Michal
foto M. Hadačová

Válečná veteránka sestra Ernestína Švorcová oslavila 25. února 2019 v kruhu rodiny a přátel své 85. narozeniny. Mezi gratulanty patřili, kromě příbuzných a přátel, také přítomní představitelé Jednoty ČsOL v Českých Budějovicích plk. v. v. Milan Čajdík, předseda jednoty a terénní pracovník, a rtm. v. v. Bohumír Tomášek, člen výboru jednoty. Za pražské Ústředí ČsOL telefonicky popřála vše nejlepší ses. Jitka Fortelná.

Písemně zaslali své gratulace ministr obrany Mgr. Lubomír Metnar, ředitel KVV České Budějovice Ing. Alois Urban a starosta města Bechyně Ing. Pavel Houdek. Mezi dárky od přátel a rodiny byly i dárky od ministra obrany, českobudějovické jednoty ČsOL a starosty města Bechyně.

Příjemný a srdečný rozhovor s oslavenkyní přerušil telefonát, tentokrát to nebyla další gratulace, ale prosba o provedení besedy ve škole o druhé světové válce a o boji proti nacismu. Tím byl hovor sveden na toto téma a neutuchající aktivitu ses. Švorcové všichni přítomní ocenili a popřáli jí mnoho zdaru v její činnosti. ■

Rekonstrukce příjezdu prezidenta T. G. MASARYKA do vlasti

br. Milan Mojžíš

Rok 2018 byl rokem 100. výročí vzniku samostatného Československa. Československá obec legionářská zúročila své dlouholeté přípravy a podílela se na uskutečnění stovek vzpomínkových akcí jak doma, tak i v zahraničí. Závěrem roku připravila ČsOL se svými partnery rekonstrukci návratu prezidenta T. G. Masaryka do vlasti. Jeho uvítání a triumfální průjezd z jižních Čech do Prahy uzavřely vzpomínkové akce roku 2018 a staly se vyvrcholením oslav 100 let vzniku našeho samostatného státu.

Československá obec legionářská v rámci harmonogramu projektu Legie 100 již od počátku svého plánování předpokládala masivní účast „legionářských“ jednotek na vojenské přehlídce u příležitosti 100. výročí vzniku samostatného Československa. Měla k tomu i dostatek předpokladů a to nejenom proto, že má ve svých řadách organizátory vůbec první porevoluční

vojensko-historické přehlídky, která proběhla u příležitosti 60. výročí konce druhé světové války v roce 2005, ale především od počátku projektu Legie 100 plánovitě pořizovala repliky legionářských stejnokrojů. Avšak Armáda České republiky, přes opakované nabídky Obce legionářské, neprojevila zájem zařadit 28. října 2018 do úvodu své slavnostní přehlídky pochodu celky ruských, francouzských a italských legií. Mrzelo nás, že současná armáda nevyužila možnost připomenout národu, že československá armáda se zrodila dřív než stát a že se stala hlavním předpokladem jeho vzniku. Místo prezentace tradic legionářských jednotek, které stály u zrodu naší samostatnosti, dala armáda prostor prezentaci policie, obecní policie a integrovanému záchrannému systému, který má sice v dnešní době ve společnosti své důležité místo, ale v žádném případě se před 100 lety na vzniku Československé republiky nepodílel.

Československá obec legionářská se tedy soustředila na další významný mezník vývoje našeho samostatného státu. Rozhodla se připomenout 100. výročí vzniku Československé republiky provedením rekonstrukce příjezdu profesora

Masaryka do Prahy v prosinci 1918. Ukázka uvítání a triumfálního průjezdu vyzdobeným hlavním městem se měla stát vyvrcholením oslav osmičkového roku a současně připomínkou přínosu profesora Tomáše Garrigua Masaryka na vzniku republiky a na jejím mezinárodním uznání. Na konci roku 2017 finančně podpořil tento projekt Magistrát hlavního města Prahy poskytnutí neinvestiční účelové dotace ze svého grantu k výročí 100 let vzniku samostatného československého státu a 25 let České republiky. Z důvodu nevyhovujícího termínu, který kolidoval s vánočními trhy a zvýšenou návštěvností centra Prahy, musela být zredukována trasa průjezdu kolony. Došlo tak k omezení průvodu pouze na úroveň Václavského náměstí a přivítání T. G. Masaryka s doprovodným programem se přesunulo na pódium ve Vrchlického sadech.

Na počátku roku 2018 dostal ale projekt celorepublikový rozsah. Podařilo se nám navázat spolupráci se společností České dráhy, a. s., která na počest návratu prezidenta T. G. Masaryka do vlasti připravovala vypravení speciálního historického vlaku na trase Horní Dvořiště – Praha. Společný realizační tým zahájil přípravu velkolepé akce. České dráhy ve spolupráci s Národním technickým muzeem poskytly historickou soupravu parního vlaku, která po Čechách věrně projela trasu návratu prezidenta. České dráhy současně vypravily ještě další soupravu pro účinkující a pro zájemce z řad veřejnosti. Zatímco náklady na vypravení vlakových souprav nesly České dráhy, ČsOL měla ve své režii obsazení historického vlaku. Do příprav a provedení se postupně zapojilo přes 200 osob. Poděkování si zaslouží téměř všichni, ale především je třeba ocenit organizační činnost Ing. Pavla Kosmaty a Ing. Jiřího Kafky, který navíc vynikajícím způsobem ztvárnil postavu Isidora Zahradníka.

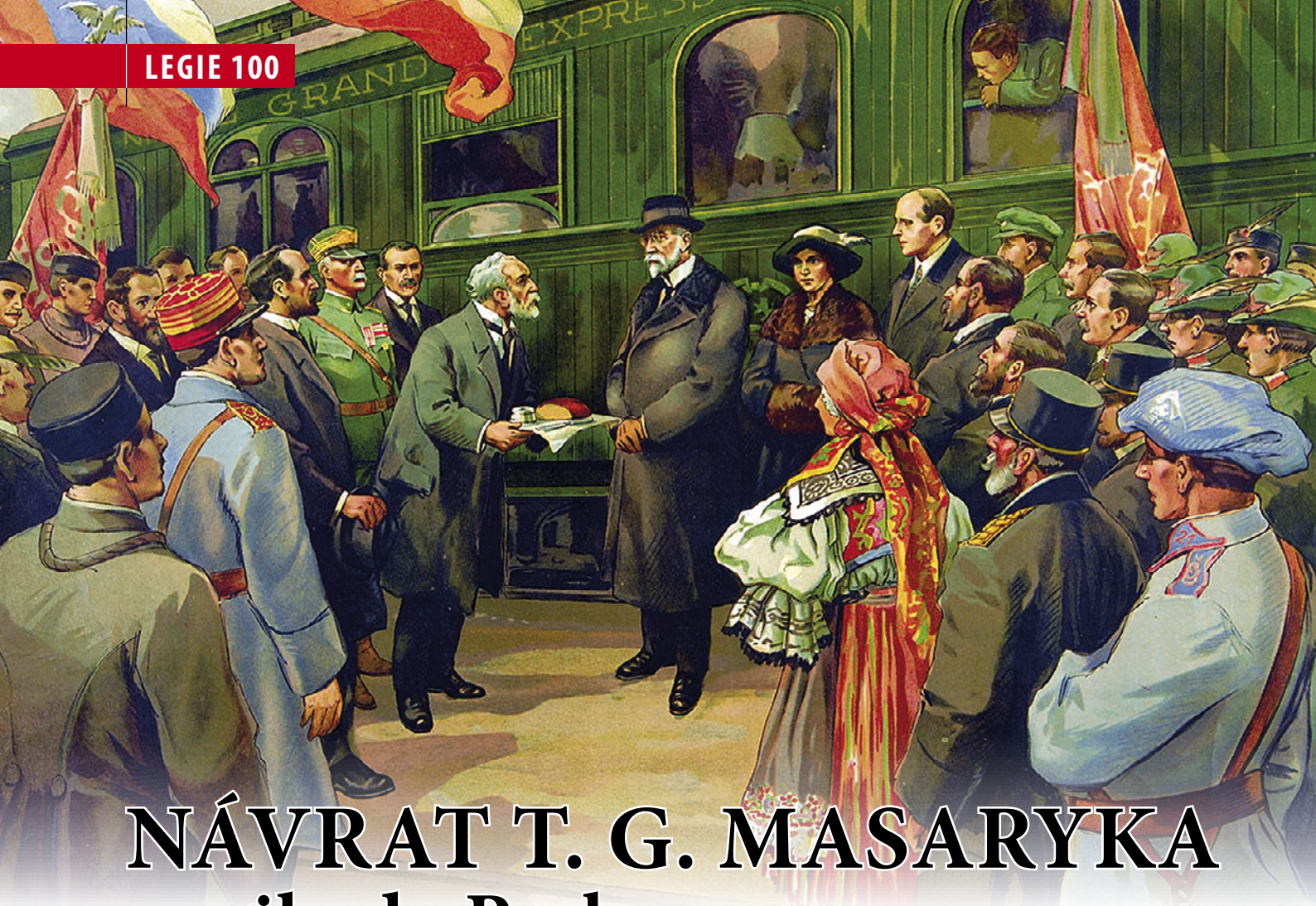
Po celé trase byla oslovena města, ve kterých se před 100 lety prezident při návratu

zastavil. Nikde jsme nenarazili na nezájem, ba naopak všichni oslovení se do příprav zapojili. Realizační tým vypracoval podrobný scénář, který vyšel z historických událostí před 100 lety včetně dobových projevů, a města ve své režii připravila rekonstrukce uvítání. V Horním Dvořišti se do příprav uvítání zapojila snad celá obec, velkolepý program připravil realizační tým pod vedením paní Dany Matějkové v Českých Budějovicích, ve Veselí nad Lužnicí nás díky téměř hodinovému prodlení čekal nejlépe sehraný kolektiv, Tábor byl ohromující masovou účastí a v Benešově pro nás po uvítání připravili občerstvení. Nezapomenutelní byli diváci, kteří nejenom na stanicích a zastávkách, ale po celé trase cesty čekali, aby mohli letmo zamávat projíždějícímu „prezidentovi“.

V Praze pochodovalo na Václavském náměstí více než 100 příslušníků čestné stráže francouzských, ruských a italských legií, členů Sokola a příslušníků domácího vojska. V koloně byli i příslušníci jízdního sokola na koních, historické automobily, kočár s koňmi a následovalo několik stovek občanů

v historických kostýmech nebo v současném oblečení, a došlo i na „rekonstrukci“ historické fotografie pod sochou sv. Václava. Na následujících řádcích se s vámi podělím o své zážitky přímí účastníci rekonstrukce. Doprovodné fotografie nám ze svých archivů poskytli J. Filip, J. Charfreitag, V. Kondrátová, T. Kovařík, M. Ludvíková, P. Lundák, I. Minařík, M. Mojžíš, M. Pazderová, Z. Prchlík, T. Rytíř, J. Řezáč, J. Šedivý, V. Šťastný, P. Švihovec, J. Tabery, K. Tomášková, M. Volfová a P. Zikmund. Všem organizátorům, účinkujícím, ale i divákům patří uznání a poděkování, že se společně podíleli na akci, která se svým rozsahem stala opravdovým celonárodním svátkem a důstojným závřením oslav 100. výročí vzniku našeho samostatného státu. ■

NÁVRAT T. G. MASARYKA z exilu do Prahy

text Jan Boček

Československá vláda i Národní shromáždění byly již v říjnu a počátkem listopadu 1918 ustanoveny, ale prezident T. G. Masaryk (zvolen v nepřítomnosti 14. listopadu 1918) byl z diplomatických důvodů ještě v USA. Do republiky se vydal s dcerou Olgou až 20. listopadu 1918 lodí *Carmenia*, a to nejdříve do Velké Británie. Ve Francii v Darney vykonal 9. prosince vojenskou přehlídku legionářských pluků a nastoupil cestu přes Itálii a Rakousko až do svobodné vlasti.

T. G. Masaryk opustil Čechy v prosinci 1914 v Horním Dvořišti, kam se po čtyřech letech 20. prosince 1918 vrátil ve funkci prezidenta ČSR. Když přejížděl státní hranice, vojáci vystřelili z děl tři rány. Jeho příjezdu do slavnostně vyzdobeného nádraží vlajkami, vítacími nápisy a chvojím

v Horním Dvořišti přihlíželo za nevlídného počasí tisíce nadšených lidí. Vlak, který byl složen ze dvou vozů služebních, tří salonních, čtyř první třídy, jednoho 2. třídy, pěti osobních a tří nákladních, ve stanici zastavil. Z vagonu, který byl obsazen italskými legionáři, vlál černý husitský prapor s červeným kalichem. T. G. Masaryk stáhl okno a hudba začala hrát hymnu „Kde domov můj“. V tu chvíli se mu zalily oči slzami. Z vlaku po Masarykovi postupně vystoupili všichni členové jeho doprovodu: francouzský vyslanec v Praze Clement Simon, italský brigádní generál Luigi Giuseppe Piccione, britský plukovník Sir Thomas Montgomery Cunningham, francouzský legionář a plukovník Otakar Husák, italský legionář major Jan Šeba, ruský legionář major Špaček a další významné osobnosti. S panem prezidentem a Olgou se přišel

uvítat syn Jan, členové vlády a Národního shromáždění, diplomaté, legionáři i prostí lidé.

Za vládu pana prezidenta uvítal ministr železnic Isidor Zahradník slovy: „Pane prezidente! Jménem vlády republiky československé vítám vás při vstupu na půdu vlasti, pro její svobodu a slávu jste vy, otec náš, strádal, pracoval a bojoval až ku konečnému vítězství. Citíme verš Kollárův „jak Tě vítati? Slzou či zpěvem?“ Pláč i radost derou se nám v duši a jest to našim velkým štěstím, že právě nám dovolil osud dýchat tentýž vzduch s vámi a býti svědky této historické chvíle. Budit požehnán váš první krok do naší milé vlasti.“

Pan prezident za tyto slova poděkoval a řekl: „Vše, co jsme podnikli, čeho jsme dosáhli, dosáhli jsme skutečnou prací. Jsem si jist, že co jsme dosáhli, též udržíme, doplníme a zdokonalíme. Čeká nás jistě mnoho práce, snad těžší než doposud a já každého zvu k této práci, jež nám všem musí být společnou.“

Po oficiálním přijetí podal předseda Národního výboru Sklenář panu prezidentovi a jeho dceři Olze po starém slovanském zvyku chleba a sůl. Protože ještě zcela nedávno v okolí bojovali legionáři s Němci, kteří požadovali odtržení československých pohraničních oblastí osídlené německým obyvatelstvem, byla prezidentova bezpečnost na trati i v okolí zajišťována ozbrojenými hlídkami sokolů a legionářů, a to od Horního Dvořiště až do Velešína.

Po krátké přestávce vlak pokračoval do Českých Budějovic, které pana prezidenta uvítaly 24 dělovými ranami a vyzváněním všech zvonů (které zbyly po rekvizici) na věžích ve městě. Přestože byla silná vánice, přišlo T. G. Masaryka pozdravit tisíce lidí. Také v Českých Budějovicích vítal pana prezidenta ministr I. Zahradník. Na projev slovenského poslance Pavola Blahy: „Pane presidente! Dovoľte mi, aby som vás v mene voľného a oslobodeného Slovenka pozdravil. Dnes všetok náš národ klania sa v hĺbokej úctě a se srdečnou vďačnosťou Vaším zásluhám o to, že aj u nás padlo tyranské žezlo, ktoré nám bezohľadně kruto vládlo,“ reagoval Masaryk slovy: „Já som z krve vašej, ako aj českej. Moj otec bol Slováč z Kopčan.“ Další uvítání následovalo na radnici, kde se setkal s předsedou Národního výboru F. Zdráhalem a O. Svobodou (později starosta města v letech 1919–1923). Kromě dalších významných osobností pana prezidenta vítal i českobudějovický římskokatolický biskup Josef Antonín Hůlka. České Budějovice v té době neměly starostu, protože ještě nedávno tu byla německá správa. Z toho důvodu vítal T. G. Masaryka na českobudějovické radnici jako nejvyšší představitel města předseda správní komise městské Dr. August Zátka.

T. G. Masaryk v Č. Budějovicích přenocoval se svým doprovodem ve vlaku v salonním voze a druhý den pokračoval

v cestě do Prahy. Druhý den byla první zastávka ve Veselí – Mezimostí, kde Masaryk byl opět bouřlivě přivítán. Na nástupišti ho přivítaly družičky a osobnosti města. Při vjezdu do stanice Tábor hudebníci zahráli fanfáry z Libuše a obecenstvo provolávalo „sláva“. Poté pěvecký sbor stojící na nástupišti zazpíval husitský chorál „Kdož sú boží bojovníci“. Masaryk poděkoval za krásné uvítání a prohlásil: „Tábor je náš program a tomuto programu zůstaneme věrni.“ Poslední zastávkou, kde vlak zastavil, byl Benešov u Prahy. Krásně vyzdobený vlak s panem prezidentem byl všude nadšeně vítán davy lidí.

Vlak přijel do Prahy na Wilsonovo nádraží přesně ve 13 hodin 21. prosince 1918 za hřmění děl a za vyzvánění zvonů. Uvítání v Praze bylo opravdu triumfální. První nástupiště bohatě vyzdobené, bylo pokryto rudým kobercem, na kterém stála čestná setnina legionářů s hudbou,

sokolové, italsí legionáři, filmaři i politici. Vlak zastavil a Masaryk a Olga se po čtyřech letech objímali s Alicí. Hudba hrála hymnu „Kde domov můj.“ Nad Prahou se dokonce rozestoupila mračna a město bylo ozářené sluncem. V prezidentském salónku čekali ministři, poslanci a diplomaté. Předseda vlády K. Kramář panu prezidentovi představil jednotlivé ministry a předsedu Revolučního Národního shromáždění.

Hlavní uvítací řeč pronesl spisovatel A. Jirásek. Když T. G. Masaryk odešel z prezidentského salónku do nádražní dvorany, kapela zahrála nejprve hymnu italskou „Královský pochod“, potom francouzskou „Marseillaise“ a pak českou „Kde domov můj.“ U východu z Wilsonova nádraží pana prezidenta vítali římskokatoličtí biskupové, Josef Doubrava (1852–1921) z Hradce Králové a Antonín Hůlka (1851–1920) z Českých Budějovic. Masaryk jim řekl: „Páni biskupové, prosím vás,

noste lidu víru živou," a slíbil, že v demokratickém státě bude osvobozena i katolická církev.

Když se Masaryk objevil na ulici, vítaly jej tisíce lidí. Sokolské prapory se před ním sklonily až k zemi. Když jej dovedli k ověčenému kočáru se čtyřspřežím, tu Masaryk do něj odmítl nastoupit. Kočár spojoval se starou dobou, ale on byl moderní prezident a proto si nastoupil do auta, které považoval za demokratický dopravní prostředek. Za jásotu davů se prezident vydal na triumfální cestu Prahou v automobilu Laurin & Klement 200 za doprovodu legionářů a sokolů. Zastavil se u sochy svatého Václava, dále u Národního divadla, kde ho vítaly fanfáry ze Smetanovy Libuše, a na Staroměstském náměstí, kde vzdal prezident poctu M. J. Husovi. Poslední zastávkou byla Sněmovna, ve které složil T. G. Masaryk prezidentský slib. Teprve potom navštívil po čtyřech letech manželku Charlottu ve veleslavínském sanatoriu.

PŘÍJEZD T. G. MASARYKA DO VLASTI PO 100 LETECH

V rámci oslav 100. výročí vzniku svobodné Československé republiky a návratu T. G. Masaryka z exilu do vlasti, byla provedena ve dnech 21. a 22. prosince 2018 rekonstrukce této významné události. Celou tuto akci zajistily České dráhy ve spolupráci s Československou obcí legionářskou, Národním technickým muzeem a za podpory Jihočeského a Středočeského kraje, Magistrátu hlavního města Prahy, Horního Dvořiště, Českých Budějovic, Veselí nad Lužnicí, Tábora a Benešova. Díky pozvání Československé obce legionářské se mohla této slavnostní akci zúčastnit i Církev československá husitská. Její delegaci vedl bratr patriarcha ThDr. Tomáš Butta. Měli jsme možnost po 100 letech opět prožít krásnou atmosféru, jako naše babičky a dědové při příjezdu prezidenta T. G. Masaryka do vlasti. Delegace naší

církve se zúčastnila přivítání historického vlaku v Horním Dvořišti, taženého stejným typem parní lokomotivy jako před 100 lety, zvané „Hrboun“, která byla zapůjčena v rakouském železničním muzeu ve Strasshofu. Vlaku nechyběly ani historické vagóny jako Masarykův salonní vůz, salonní vůz Františka Ferdinanda d'Este a dva vagóny pro legionáře, zvané pancéřáky, vyrobené v Ringhofferově vagónce v Praze na Smíchově. Doprovodný expres, kterým jsme přijeli, měl elektrickou lokomotivu s unikátním polepem k výročí 100 let republiky a rychlíkové vagóny Retro Ostravan. Ve vyzdobeném Horním Dvořišti kromě českých vlajek, vlály i prapory náboženské obce CČSH ve Vodňanech.

V Českých Budějovicích, přestože přselo, přišlo mnoho lidí. Společný průvod z nádraží došel na náměstí Otakara II., kde byly uvítací projevy. Bratr patriarcha i další osobnosti byli pozváni na slavnostní uvítání „pana prezidenta“ na českobudějovickou radnici. Tam byl pozván i českobudějovický biskup římskokatolické církve Vlastimil Kročil.

Ve Veselí nad Lužnicí na slavnostně vyzdobeném nádraží vzácné hosty vítali i hasiči v historických uniformách.

V Táboře příjemně překvapili baráčníci a lidé v krojích. I zde byli hasiči, kteří za pomoci parní stříkačky naplnili parní lokomotivu vodou. Tak jako před sto lety v Táboře zazněla husitská píseň „Kdož su boží bojovníci“. Naše delegace s čestnou stráží ruských legionářů „vyzbrojena“ husitským praporem, došla k pomníku M. J. Husa. Tam jsme společně s Československou obcí legionářskou pietně položili věnec a modlili se modlitbu Páně.

Poslední zastávkou před Prahou byl Benešov, který připravil hostům také slavnostní uvítání. Návštěvníci si na nádraží mohli prohlédnout „císařské salóny“, odkud jezdil vlakem následník trůnu František Ferdinand d'Este.

Nejglavnější přivítání pana prezidenta, legionářů a dalších významných hostů, čekalo v Praze na hlavním nádraží. Tady se k naší delegaci připojili ještě bratři biskup doc. ThDr. D. Tonzar, ThD., kolínský vikář Mgr. J. Kohout, Ph. D., s husitským praporem a sestry berounská vikářka Mgr. R. Adamová a faráři Mgr. E. Mikulecká a Mgr. J. Balenková. Před hlavním nádražím ve Vrchlického sadech na tribuně přišel Pražany „pozdravit tak jako před sto lety“ prezident Masaryk, francouzský vyslanec v Praze Clement Simon, italský brigádní generál Luigi Giuseppe Piccione, britský plukovník Sir Thomas Montgomery Cunningham, francouzský legionář, plukovník Otakar Husák, italský legionář, major Jan Šeba, ruský legionář major Špaček, členové vlády a další významní hosté. Na čestné tribuně dále byl předseda Československé obce legionářské plk. v. z. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., a zástupci CČSH bratři patriarcha T. Butta a pražský biskup D. Tonzar spolu s dalšími zástupci církve. Po uvítání pana „prezidenta“ spisovatelem „A. Jiráskem“ zazněla italská, francouzská a česká hymna. Poté T. G. Masaryk a jeho doprovod nasedli do historických automobilů a kočárů a společně s průvodem dojeli k soše svatého Václava na Václavském náměstí. Po následném projetí náměstí se průvod navrátil zpět k tribuně u hlavního nádraží, kde následovalo divadelní vystoupení Republika, takový krásný sen v podání Divadýlka na dlani.

T. G. Masaryka doprovázely desítky členů ČsOL v ruských, italských a francouzských stejnokrojích, v uniformách domobranců z Itálie a domácího vojska v kolkovaných rakouských uniformách. A dále v dobových stejnokrojích sokolové, hasiči, skauti, baráčníci, chodští strážci hranic a mnoho dalších, kteří vnímají naši historii, na kterou jsou patřičně hrdí. Bylo velmi radostné, že na rekonstrukci dorazilo několik tisíců diváků a je těžko hodnotit, kde bylo publikum „lepší“, protože všude panovala opravdová pohoda. Všichni hleděli na T. G. Masaryka, kterého velmi přesvědčivě zahrál herec O. Brousek, a v duchu si říkali, to byl „pan prezident!“ Většina z nás si pokládala také otázku, co by tomu říkal, že jeho ohromné dílo – Československá republika – už neexistuje a že kromě Podkarpatské Rusi i Slovensko šlo svojí vlastní cestou. Zbyla jen Česká republika, která si naštěstí zachovala svojí původní hymnu i vlajku. Při těchto pocitech a při zpěvu naší krásné hymny se leckomu vedrala do očí slza. ■

JAK JSME VÍTALI MASARYKA aneb Po 100 letech

text Petr Matoušek
principál Divadýlka na dlani

V roce 2018 jsme oslavili 100. výročí založení Československé republiky. Divadýlko na dlani se připojilo k oslavám v Mnichově Hradišti a v Mladé Boleslavi, a to nejen skeči s kostýmovanými postavami, ale také vlastní inscenací *Republika*, takový krásný sen. Když jsme se po premiéře tohoto představení 27. září, dozvěděli pevné termíny dalších hraní, které se takřka „dotýkaly“ svátků vánočních, všichni jsme se malinko zarazili. Koho bude zajímat představení, byť kabaretně laděné, o založení Československa v čase těsně před Vánoci? Odpověď od Jirky Filipa, našeho kolegy ze souboru a nyní ještě tajemníka Československé obce legionářské zněla: „Bude je to zajímat, protože k tomu všemu pojedeme vlakem stejnou cestou, kterou se Masaryk vracel do osvobozené vlasti před sto lety.“ Další otázka, otázka kardinální a úhelná, na sebe nedala dlouho čekat: „Co na to řeknou naše rodiny?“

Tedy popravdě, tuhle otázku řešily hlavně kolegyně herečky. Jistě z pochopitelných důvodů. Pánská část ansámblu, která si sice byla vědoma svých závazků k ženám a dětem, byla přesto neodolatelně přitahována dobrodružnou cestou v Masarykových šlépějích.

A tak došlo k několika změnám v obsazení, nacvičily se záskoky a mohlo se vyrazit. Obraz budoucnosti se před námi vyjevoval po kouscích, vypadal z mlhy – pardon – z e-mailů, až se v předvečer samotné akce poskládal do celého výjevu. Pojedeme s Masarykem (představitel Otakar Brousek ml.) z Horního Dvořiště až do Prahy. Na zastávkách budeme vystupovat jako historické postavy vítajících politiků. Představení

odehrajeme v Českých Budějovicích a Praze. Jasně, stručné, zábavné, netrpělivě očekávané. K tomu ještě někteří dostali texty a role. Radek Kotlaba se měl představit jako francouzský vyslanec Simon, a já (Petr Matoušek) v Horním Dvořišti jako poslanec Franta, v Budějovicích jako prof. František Zdráhal a konečně v Praze jako mistr Alois Jirásek.

Nadešel den D, hodina H a minuta M. Ve dvě hodiny ráno mě probudil budík. V rychlosti jsem provedl ranní hygienu, vysrkl čaj a vyrazil. V našem předvoji jsem vozidlem rodiny Kotlabovi (svoje auto jsem nechal doma, aby moje žena Simona s děvčaty nemusela po ty dva dny, co budu pryč, všude chodit pěšky) vyrazil nabírat členy naší posádky v tomto pořadí – Květa Horáková, Jiří Filip a Radek Kotlaba. Autem jsme měli zamířit do Prahy a pak na hlavní nádraží, kde nás čekal speciální vlak. Před domem Květy jsem vytočil její číslo a s dostatečnou hrdosťou v hlase, aby bylo jasné, že jsem totálně přesný, jsem jí oznámil: „Jsem tu.“ Ona mi opáčila, že je to fajn, ale že teprve odjíždí od maminky, kde nechávala jedno ze svých dětí. Rozladěně jsem tedy do telefonu zavrčel, že to tedy nevádí, co se dá dělat, a že jedu pro kluky. Květu vyzvedneme tedy až na konec. Položil jsem telefon a kroutil nechápavě hlavou, typicky ženské, na všechno mají děvčata dost času. No dobrá, házím to za hlavu a jedu pro Jirku Filipa. Situace se opakuje. Zastavil jsem před domem, kde Jiří bydlí, vytočil jeho číslo, načež se Jirka ozval zcela evidentně sotva probuzený. Lehce znejistěný, bylo asi 3:15 hodin, jsem mu oznámil, že jsem tady pro něj a dodal: „Představ si, že Květa ještě není doma...“ Jiří si do telefonu odkašlal a povídá, že on tedy také ještě není

připravený a že zrovna trůní na toaletě. To mě dost zarazilo. Ještě jsme ani nevyjeli a už jsou tu problémy. Tak dobrá, jedu pro Radka. Radek byl kupodivu připraven. Skoro by se dalo říct, že mě čekal. Večer před naším odjezdem jsme si volali a domluvili čas odjezdu.

Sotva Radek nasedl, musel jsem mu vyprávět, jak si všichni zapomněli natáhnout budík a že jedině my dva jsme připravení. Radek pokrčil rameny a dodal, že si taky myslí, že jedeme brzy a že takhle budeme v Praze ještě, než se otevře metro. A mně začaly v hlavě hlodat pochyby. Neměl jsem vstávat o hodinu později? No měl. Ale už se stalo. Prostě z přemíry těšení se na výlet s Masarykem a ve snaze, abych snad proboha nezaspal, jsem si nařídil budík o něco dřív (o hodinu). No bóže, to je řečí... Nakonec všechno dobře dopadlo, ještě jsme si stihli na nádraží dát kávu a pak jsme už nastoupili do vlaku směr Horní Dvořiště. Už ve vlaku se k nám přidala i Kristýna Řepová a naše pětka byla komplet. Navíc jsme získali díky náhodě místa v první třídě. A tak jsme v teple a pohodlí vyrazili na jih. Cesta do cíle, byla naplněna nezávazným žertováním, podřimováním a učením se textů.

HORNÍ DVOŘIŠTĚ

Do cílové a zanedlouho vlastně i první stanice naší cesty na Prahu jsme dorazili něco po deváté. Svítilo sluníčko, nebe bylo jako šmolka a peron byl zcela vymetený. Tedy až na formující se vojenské oddíly. V bývalé nádražní hospodě bylo pro účinkující vytvořeno zázemí. A tady jsme strávili nekonečných pět hodin. Čekali jsme na vlak, kterým přijede zbytek souboru, popíjeli punč, ať už s alkoholem nebo bez něj, ochutnali gulášovou polévku, učili se texty, chodili na vycházku okolo budovy a po peroně, a tak

či onak utráceli přebytečný čas. Přijíždí zbytek naší sestavy a Marián Tomko, náš nedávno ještě hostující a nyní již novopečený kolega, přijíždí pajdaje. Přes noc mu otekla noha, nic neobuje, nebo jen za velkých bolestí. Velice rychle chápe, že v teniskách, ve kterých přijel, hrát nebude, a přistupuje na variantu B – tedy dva dny bolestí. Kromě Maroše přijíždí i Martin Weiss s Libuškou Mikuleckou a Týnou Licinbergovou. Jsme komplet. Po jedné hodině vše vypukne, davy houstnou, my s našimi dobovými kostýmy zdobíme a ve vlaku taženém parní lokomotivou přijíždí Masaryk. Kytice, chléb a sůl, projevy. Masaryk děkuje a vše se hýbe směrem k Budějovicím.

ČESKÉ BUDĚJOVICE

Positivní na celé věci je, že cestou sedíme všichni v jednom kupé. Tedy téměř všichni – Radek jede v historickém voze společně s Masarykovou ekipou. Sakra, čím si to zasloužil. Ne že bych mu to nepřál, ale na salónní vůz jsem se těšil snad víc než na celou tuhle cestu. No, nic snad jindy.

V Českých Budějovicích by chtěl hrát každý. Tedy až na mě. Je neskutečná zima. Jinak je město nádherně předvánoční, přivítání velmi mohutné, a to jak do počtu zapojených finančních prostředků, tak do zúčastněných osob. Tady představují profesora Františka Zdráhala, prší. Sice drobně, ale vydatně. První přivítání je na peronu, pak Masaryk míří kočárem taženým koňmi v čele průvodu na náměstí. My jedeme autem legionářů také na náměstí, vykládáme kostýmy a rekvizity. Protože je čas, pěkně se s Masarykem projdeme kolem dokola budějovického náměstí. A to hned dvakrát. Sokolové, kteří tvoří stráž okolo Masarykova vozu, žertují o klobásách. A ty tu opravdu voní...

Přivítání na českobudějovickém náměstí – davy, skutečné davy lidí, kteří projevují nelíčenou radost. Ilustrace neutešenosti současného stavu věcí veřejných. Profesor Zdražil naposled, další a další projevy a pak naše Republika, takový krásný sen. Masaryk je přivítán na radnici a my hrajeme. Je neskutečná zima, přesto dole pod jevištěm stále dost diváků. A to zahřeje. Po představení se jedeme ubytovat a hledáme vhodnou hospodu, kde strávit večer. Je pátek a vesměs všude je plno. I když na první pohled mě odrazuje název podniku, před kterým staneme – Panda –, uvnitř je milo, příjemno, přímo přátelsky. Debatujeme, jíme i pijeme. Sice brzy dojde pivo a majitel nechce narazit před svátky nový sud, ale co... Já stejně piju nealko. Před devátou jsem v posteli. Ráno totiž vstáváme brzy.

Ráno. Šest. Sakra... To se to spalo. Díky bohu mi uschly ponožky. Ranní hygiena a soukám se do historického oděvu. Jiří už je na nohou a sprchuje se. Snídaně na nádraží – káva a croissant. A jedeme. Kupé je plné. Vlastně ještě plnější než včera. Libuška do rána na jedno oko otekla a nemluví. Během dne postupně splaskne, ale chřipka ji dostává. Nakonec nás před závěrem akce v Praze opustí a rozjede se sólo domů. Ale nyní nás čeká Veselí nad Lužnicí.

VESELÍ NAD LUŽNICÍ

Je kolem deváté hodiny. Opět davy lidí. Legionáři v davu rozdávají publikace. Jedna paní vykřikuje: „Dejte mi dvě, oni se asi bojí o to říct,“ a ukazuje k tichému hloučku na kraji peronu. Jsme v Čechách. A když je to zadarmo... No nic, přejme jí to. Jdu do kupé. Mám hlad. Hned jak se rozjede, musím do jídelního vozu, kde krásně posnídám za 150

korun pářeček a čaj. Navíc neberou platební karty a musím si půjčit hotovost od Jirky Filipa. To se nám to hoduje, když nám lidi půjčují...

TÁBOR

Uvítání tu mají velkolepé – pomalu se stylizují do Jiráska. Ochutnávám vynikající grilovaný oštěpek s brusinkovou omáčkou. Omáčka zůstává na vestě, klopě kabátu a vázance. Super. Mistr Jirásek jako prase. Líba splaskává, Maroš natéká. Ve vlaku mu diagnostikují buď zlomeninu, nebo dnu. Jak se ukáže později, měl jsem pravdu v druhém případě. Je to dna. Měl jsem být doktor. Cestou z Tábora se záhadně předjíždíme s prezidentským vlakem. A vzniká píseň: „Jedem, předjedeme Masaryka, možná na cestě...“

BENEŠOV U PRAHY

Skoro se mi nechce ven. Vlastně už si ani nepamatuju, jestli jsem vystoupil. Ach, synku budu slyšet ještě pod vánočním stromkem. Hned druhá nejoblíbenější píseň dne – česká hymna. Učím se Jiráskův proslav. Ale co, dám to po smyslu a ještě si tam zapletu některá „svá“ díla. Smutná zpráva, upadl mi cvikr a je zcela napadrtý. Škoda ho. Focení s Masarykem. Teprve když lezeme z piedestalu od pana Brouska, napadá mě, kdo nás vlastně fotil, když jsme všichni byli nahore? Prý nějaká dáma z úřadu – tak to jsem zvědav, jestli tu fotku uvidíme.

PRAHA

Všichni jsou utahaní. Nikomu se nic nechce, jen domů. To jsou ty konce. V Praze bídně málo lidí. Škoda. Ani žádný oficiální ksicht, ani oficiální obličej. Ne že bych po nich toužil – ale přece jen, ikona československé demokracie T. G. M. se vrací do vlasti! Je to jen rekonstrukce, ale... No nic, my si to výročí ještě připomeneme. Jako Jirásek jdu k mikrofonu první a pěji ódu na slavný návrat. „Budiž požehnáno dílo vaše, budiž požehnán váš návrat...“ Prezident se vydává za doprovodu předsedy Revolučního Národního shromáždění ČSR Františka Tomáška na cestu okolo Václavského náměstí a my připravujeme Republiku, takový krásný sen. Mží. My jsme pod střechou. Průvod se vrací. Ještě trocha mluvenín, poděkovat, zhodnotit a hrajeme. Poslední letošní představení Divadylka na dlani se odehrává v bájném „Šervůdu“ – před Wilsonovým nádražím. Hledí na nás pár kolemjdoucích, v pozadí kolabuje narkoman či opilec. Končíme. Prší. Přijíždí sanitka. My balíme a jedeme domů. Krásné Vánoce, pane Masaryku. Stálo to za to. ■

Praha hl. n.

— Vlak T. G. M.
— Doprovodný vlak 100 let spolu

T. G. Masaryk a jeho příjezd

Alexandra Martinková (9 let)
Anglická ZŠ Brno

T. G. Masaryk byl našim prvním prezidentem Československa. Narodil se 7. března 1850 v Hodoníně a zemřel 14. září 1937 v Lánech. Měl čtyři děti jménem Alice, Olga, Herbert a Jan. T. G. Masaryk byl původně vyučený kovář, poté učitel, vědec a profesor na univerzitě.

Dne 21. prosince 2018 se uskutečnila rekonstrukce historického příjezdu našeho prezidenta do vlasti. Stalo se tak v první příhraniční železniční stanici Horní Dvořiště na jihu Čech. Této slavnostní události, 100. výročí příjezdu TGM, jsem se účastnila. Historický Masaryk, kterého hrál herec Otakar Brousek, přijel historickým parním vlakem. Byl doprovázen desítkami legionářů a svojí dcerou Olgou. Na nádraží v Horním Dvořišti byl přivítán stovkami lidí. Na tuto akci jsem jela s babičkou přes celou republiku (z Bohdalic u Vyškova) a moc jsem se těšila. Moje mamka dojela doprovodným vlakem „100 let spolu“, který byl vypraven z Prahy, a přijela s ním velká spousta dalších lidí. Hned na začátku jsme dostali do rukou naši vlajku. Nakonec před odjezdem vlaku jsme si s „prezidentem Masarykem“ povídali a mamka mu podala ruku. Celá rekonstrukce se mi velmi líbila, i babička byla moc nadšená.

Patriarcha Církve československé husitské

Wuchterlova 5, 160 00 Praha 6-Dejvice, 220 398 109, e-mail: patriarcha@cssh.cz

V Praze dne 9. ledna 2019

Č. j.: 53/19 - 22/p

MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA
předseda Československé obce legionářské
Sokolská 33
120 00 Praha 2

Vážený bratře předsedo,

srdečně Vás pozdravuji a vyslovuji poděkování za Vaši návštěvu v ústředí naší církve dne 12. prosince 2018 a za možnost se zúčastnit zajímavé akce - rekonstrukce návratu T. G. Masaryka do vlasti před 100 lety. Přikládám náš církevní tisk, ve kterém je článek o této zdařilé akci.

Vážíme si dlouhodobější spolupráce mezi Československou obcí legionářskou a Církví československou husitskou.

Vyřídíte, prosím, také moje pozdravy bratru tajemníkovi Ing. Milanu Mojžišovi.

Přeji Vám mnoho zdaru ve Vaší prospěšné činnosti.

S úctou

Tomáš Butta
patriarcha Církve československé husitské

TĚŠÍNSKO 1919

text Martin Lokaj, Tomáš Rusek, Ondřej Kolář
foto VÚA-VHA Praha, soukromí sběratelé

SPOR O TĚŠÍNSKO

V 11 hodin dne 11. listopadu 1918 dozněly výstřely do té doby největšího a nekrvavějšího válečného konfliktu v dějinách. Ten účastníkům na obou stranách přinesl obrovské utrpení a zkázu. Řadě podrobených evropských národů však poskytl šanci získat zpět svou svobodu a na troskách říši vybudovat nezávislé státy. Vytyčování hranic mezi nimi se ale stalo zdrojem ostrých sporů, ve kterých se v nejednom případě dostaly ke slovu opět zbraně. V případě českých zemí se ukázalo jako jedno z nejproblematičtější Těšínské knížectví. Území vymezené řekou Ostravicí na západě a říčkou Bílou na východě, které do roku 1918 tvořilo část Rakouského Slezska, si nárokovalo jak Československo, tak Polsko.

Podstatou sporu byl střet odlišných národně-politických územních programů. Čs. odboj již za války trval na zachování historických hranic českých zemí, které zároveň vymezovaly dlouhodobě vzájemně propojený hospodářský celek. Pro ten bylo Těšínsko strategicky významné svými černouhelnými doly, rozvinutým průmyslem a především pak košicko-bohumínskou železnicí, jedinou efektivní spojnici českých zemí se Slovenskem. Poláci naopak argumentovali s odvoláním na 14 bodů prezidenta Wilsona principem národního sebeurčení obyvatelstva, jehož většina se na Těšínsku podle předválečného sčítání lidu hlásila k polské obcovací řeči.

Rozpad Rakousko-Uherska předstihl jakákoliv konkrétní jednání vůdců čs. a polského zahraničního odboje i domácí politické scény o osudu Těšínska a tak řešení vzali do svých rukou místní činitelé. Oba lokální národní orgány, polská Národní rada pro knížectví těšínské i český Zemský národní výbor pro Slezsko, proklamovaly svůj nárok na připojení většiny knížectví ke svým státům. Přesto se mezi nimi podařilo 5. listopadu uzavřít prozatímní úmluvu, která podle čs. výkladu měla vymezit odpovědnost obou orgánů za zajištění veřejného pořádku, zásobování obyvatelstva a plynulé

těžby uhlí s tím, že k definitivnímu rozdělení Těšínska dojde až na základě jednání centrálních vlád.

Polská strana však v rozporu s úmluvou záhy vyhlásila na sporném území pod její kontrolou (v okresech Bílsko, Těšín a části okresu Fryštát) odvozy do armády a na 26. ledna 1919 volby do ústavodárného Sejmu, čímž na něm zaváděla svou státní svrchovanost. V souvislosti s konáním těchto voleb navíc došlo k rozmístění polských vojenských jednotek. Po bezvýsledných protestech čs. vláda vyzvala dohodové mocnosti, aby na Těšínsko vyslaly vojska, nebo aby daly souhlas k zásahu čs. sil. Když rozhodnutí z Paříže nepřicházelo a termín vypsání voleb se blížil, rozhodla se zabránit jejich konání vlastním zákrokem.

VOJENSKÉ ŘEŠENÍ SPORU

Plánovaná operace měla dosáhnout obsazení Těšínska v jeho historických hranicích a znemožnění konání voleb, jejichž výsledek by bezpochyby ovlivnil jednání na pařížské mírové konferenci v neprospěch Československa. Nelehké rozhodnutí provést vojenský zásah padlo dne 17. ledna 1919 na mimořádném jednání vlády, kterého se účastnil i prezident Masaryk. Termín akce byl stanoven na 23. leden s tím, že Varšava o něm bude informována 48 hodin předem. Memorandum, které žádalo zrušení voleb, stažení polských jednotek a vytvoření společné čs.-polské komise pro smírné řešení těšínské otázky, bylo posláno do Varšavy po zvláštním poslu. Ten byl však cestou v Krakově zatčen. Do rukou polského premiéra se tak dokument dostal až 26. ledna.

SÍLY ZNEPŘÁTELENÝCH STRAN

Prvním cílem operace na Těšínsku mělo být překročení a zajištění strategické košicko-bohumínské dráhy, následně dosažení řeky Visly a konečně východní hranice knížectví. Tohoto úkolu se měla zhostit sestava tvořená 21. stř. plukem

francouzských legií o třech praporech a dva prapory domácího vojska z Moravy (myslivecký prapor 17 a prapor pěšího pluku 54). Krom toho měly ze Žiliny přes Čadcu a Jablunkov vyrazit dva prapory 35. stří. pluku italských legií s podporou 2. baterie 1. děl. pluku pod vedením rotmistra it. legií (kapitána) Julia Aujeského. Soustředování čs. jednotek bylo zahájeno 22. ledna přesunem do zápolí v prostoru Moravské Ostravy. V blízkosti demarkační čáry již čekal bohumínský a orlovský dobrovolnický prapor a I. prapor pěšího pluku 93 s četou „moravské“ baterie. Do operací se zapojily rovněž formace tzv. Národní gardy, tvořené jak příslušníky různých pluků domácího vojska, tak dobrovolníky z řad Sokola a Dělnických tělovýchovných jednot. V průběhu bojů se pak připojila ještě 2. pěší brigáda z Uherského Hradiště, jednotlivé prapory a baterie dělostřelectva.

Polské síly na Těšínsku, jimž velel **plk. Franciszek Ksawery Latinik**, byly podstatně slabší. Koncem prosince čítaly asi 250 důstojníků a 4000 mužů. Podpořit je mohlo 550 četníků a místní milice, která však byla schopna vyzbrojit nejvýše 1300 mužů. Na počátku ledna měl k dispozici celkem 16 střeleckých rot, 4 neúplné kulometné roty, četou jezdeckta a jedinou polní baterii o 4 dělech. Podstatnou nevýhodou byla malá bojová zkušenost všech jednotek, složených vesměs z čerstvých branců. Většina kvalitních polských sil v té době sváděla na východě boje s Ukrajinci. Možnost včasného přesunu větších posil tak byla mizivá.

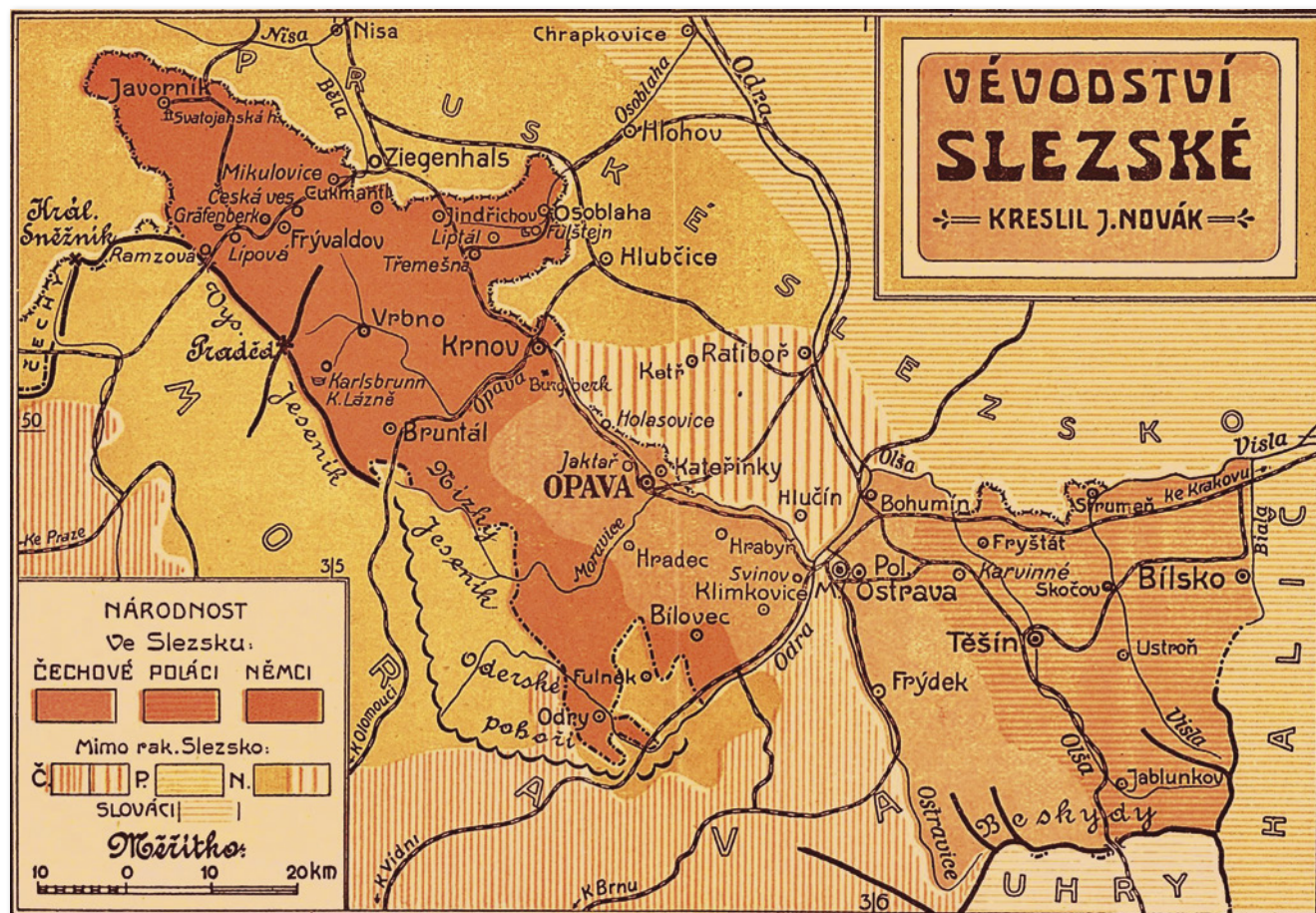
ŠNEJDÁRKOVA LEST

Vrchním velitelem čs. vojsk na Těšínsku byl jmenován **pplk. Josef Šnejdárka**, důstojník se zkušenostmi získanými službou ve francouzské cizinecké legii. Ten se ještě před samotným útokem 23. ledna pokusil z vlastní iniciativy přimět neméně zkušeného plk. Latinika vyklidit sporné území bez boje a zabránit tak zbytečnému krveprolití. V ranních hodinách vyrazil do sídla polského štábu v Těšíně v doprovodu deputace dohodových důstojníků, jejichž přítomnost měla vzbudit zdání, že mocnosti daly s obsazením Těšínska souhlas a vyslaly k tomu svá vojska. Latiník ale na ultimátum nepřistoupil a po konzultaci s Varšavou vydal rozkaz k zatčení celé delegace. Té se však podařilo včas vrátit pod ochranu čs. jednotek, které krátce na to přešly do útoku.

První výstřely války padly již v ranních hodinách 23. ledna 1919, kdy se oproti všem plánům střetly u Pudlova polské hlídky s čs. jednotkami blížícími se k Bohumínu.

SEVERNÍ ÚSEK FRONTY 23. – 24. 1. 1919

Poláci si rychle uvědomili situaci a nečekaným výpadem odzbrojili čs. posádku Bohumína-nádraží, tvořenou 1. rotou „bohumínského“ praporu. Nabídku stáhnout se nerušeně na východ následně odmítli. V 16:30 byl zahájen postup hlavních čs. sil. **Ve směru Bohumín–Petrovice** vyrazil vlakem pod vedením praporečníka (majora) Silvestra Bláhy prapor III/21. Před 17. hodinou dorazil k bohumínskému nádraží, za stálého

Příchod 21. čs. stř. pluku francouzské legie na Těšínsko

ostřelování se rozvinul podél trati a navázal kontakt se zbytkem dobrovolnického praporu. Společně se jim podařilo Poláky obrátit na ústup a nádraží a město obsadit. Větší část nepřátelského půlpraporu wadowického pluku, která se pokoušela stáhnout po železnici, byla zajata. Neočekávaný úspěch byl výsledkem překvapení. Dosud neznámé francouzské uniformy legionářů a zejména rachot lehkých kulometů Poláky zmátl a uvedl v přesvědčení, že čelí útoku značné přesily. Vítězství bylo ještě téže noci korunováno praporem II/54, který po krátkém boji dobyl Petrovice a osvobodil ráno zajatou setninu. Hned v úvodních střetnutích se tak plně ukázala nejenom početní převaha a lepší výzbroj čs. jednotek, ale také jejich větší bojové zkušenosti, díky kterým se boj obešel bez vlastních ztrát. Na polské straně byli naopak čtyři mrtví a 16 raněných.

Mezitím skupina praporem Vlasáka postupovala **na Orlovou** s cílem obsadit uhelné doly a pokračovat dále na Karvinou. Skládala se ze dvou praporů I-II/21 a mužů orlovského dobrovolnického praporu setníka Bohumila Kučery. Pěchotu podporovala 1. baterie 4. dělostřeleckého pluku. Proti nim stál připraven jeden polský prapor s dělostřeleckou, kulometnou a jezdeckou četou. V prostoru byly rozmístěny také dvě roty milice v Karviné, jedna v Doubravě a rovněž ozbrojení horníci. Opěrné body polské obrany totiž tvořily právě doly, z jejichž objektů, včetně důlních věží, kladli Poláci houževnatý odpor. Tuhý boj se rozhořel zvláště o **jámu Bettina** v Doubravě, hájenou kulometnou palbou, na což později vzpomínal legionář Jan Horák: „Velikou neplechu mezi námi zvláště na druhém našem křídle tropil kulomet, který měli Poláci umístěný docela nahoře na kladkostroji. Nebyli jsme sto jej umlčet. Nezbyvalo než dovézt naše kanonky, které měli u technické roty. Byla to malá děla na nízkých kolech, asi

Přivítání polského vojska v Těšíně na náměstí

pěticentimetrová, kterými se dalo cílit přesně jako s puškou. Zanedlouho byl kanonek zde a stačily dvě rány, aby kulomet umkl docela.“ Teprve po umlčení kulometů 37 mm pěchotními děly mohlo být v 17. hod. pokračováno v postupném obsazování dalších jam. Další bojové operace pak znemožnila tma. Čs. ztráty na tomto úseku byly 3 mrtví a 5 raněných 21. stř. pluku, 3 mrtví a 4 ranění u praporu I/93.

Ještě v noci byla od Bohumína a Petrovic přeměrována **na Karvinou** i skupina praporem Bláhy. Prapor III/21 měl postupovat podél trati tak, aby spolu s praporem II/54 dosáhl karvinského nádraží za svítání 24. ledna. Ze západu se k nim připojil Vlasákův I a II/21 prapor. Plk. Latiník v té chvíli dospěl k závěru, že obrana Karviné by byla zbytečným mrháním sil a vydal rozkaz k ústupu. Když ráno do města proniklo čelo Bláhovy skupiny, narazilo v jeho ulicích pouze na chabý odpor místní milice. Vlasákovi legionáře však přivítala střelba z obytných domů, které proto bylo nutné jeden po druhém vyčistit. Krátce před polednem byla celá Karviná v čs. rukou. 21. stř. pluk i prapor I/93 měly po třech mrtvých a čtyřech raněných, dobrovolníci 8 raněných. Další postup byl následně zastaven (na linii odpovídající zhruba dnešní státní hranici), aby si vojáci odpočinuli a jednotky mohly být přeskupeny pro útok na Těšín.

JIŽNÍ ÚSEK FRONTY 23. – 24. 1. 1919

V souvislosti s hlavními silami postupujícími na Těšín od severu obdržely 23. ledna 1919 ve 4 hodiny dva prapory (II. a III.) 35. stř. pluku italských legií v Žilině rozkaz k přesunu do Čadce a následnému postupu Jablunkovským průsmykem na hlavní město knížectví z jihu. První transport rotmistra Julia Aujeského, složený z III/35 praporu a 2. baterie 1 děl. pluku dorazil do Čadce v 11 hodin večer, následován transportem II/35 praporu. Kolem půlnoci třetí prapor zahájil přesun k hranici. Jelikož panovaly obavy z podminování trati v tunelech, jela před hlavním transportem souprava složená z lokomotivy a plošinového vozu s četou 12. (kulometné) roty III/35. U hraničního tunelu před Mosty u Jablunkova polská hlídka vypálila na soupravu několik střel z pušek, načež se stáhla. Třem četám 11. roty III/35 bylo nařízeno překonat kopec a obsadit nádraží v Mostech, zatímco část 10. roty vyrazila ohledat trať do tunelu. Ukázalo se, že koleje nebyly podminovány, ale pouze na několika místech poškozeny. Zákopnické četě III/35 se podařilo do půl hodiny trať opravit a cesta do Mostů tak byla volná.

Nepřítel se z vesnice předem po dráze evakuoval, a tak se mohlo pokračovat dále k Jablunkovu. U mostu přes Olzu Poláci vytrhali koleje a pražce naházeli do řeky. Za probíhající oprav legionáři obsadili nádraží ve městě, kam po zprůjezdnění úseku dorazily ráno kolem 8 hodiny také oba vlaky.

První četa 11. roty III/35 byla vyslána na průzkum severně podél trati, ale již po 500 metrech byla přepadena palbou z pušek. Celá rota se tak rozvinula do střeleckého řetězu a zahájila postup s cílem vyčistit okolí dráhy. Ve 12 hodin byl zahájen hlavní útok, legionáři se v rojnici brodili zasněženým údolím a kontrolovali každé stavení. Protivníkem jim byla četa 7. roty pluku země těšínské a oddíl polské milice, složené z civilního obyvatelstva (zejména dělníků Tříneckých železáren), které se ovšem vycvičeným legionářům nemohly rovnat.

U hostince Harcoff byly zničeny koleje a most, dále se tedy postupovalo bez podpory vlaků. I tak se podařilo za půl druhé hodiny obsadit Hrádek a ve čtyři odpoledne stanuli legionáři v Bystřici, vzdálené od Těšína 12 km. Vrchní velitelství však zatím nemělo od Aujeského skupiny aktuálnější zprávy, než mylné hlášení, že tunel u Jablunkova je poničen a bude třeba déletrvajících oprav, a tak nařídilo přesun celé skupiny

I. prap. 2. pluku Stráže svobody v Českých Budějovicích před odchodem na Těšínsko

přes Žilinu-Prerov-Moravskou Ostravu do Frýdku, odkud se měla zapojit do plánovaného útoku na Těšín. Legionáři se odpoutali od nepřítele a stáhli do Jablunkova, odkud kolem půlnoci z 24. na 25. ledna nastoupili zdoluhavý přesun. Během těchto přestřelek neměli legionáři ztráty na životech, na polské straně naopak padlo několik milicionářů.

SEVERNÍ ÚSEK FRONTY 25. – 27. 1. 1919

Večer 24. ledna dorazily na Těšínsko z Uherského Hradiště čs. posily v podobě 2. pěší brigády pluk. Jindřicha Hanáka, jejichž šest praporů (II/102, I/75, II/8, 12., 13. a 14. stř.), dvě dělostřelecké baterie (3/1 a 1/19) a eskadrona dragounského pluku 7 byly následně rozprostřeny po celé délce fronty. Již 25. ledna 13. stř. prapor brigády zaútočil spolu s dobrovolníky přes Horní Suchou na Albrechtice, kam se předchozího dne stáhly polské jednotky a zatlačil je do Stanislavic.

V noci z 25. na 26. ledna došlo ke střetu také u nádraží v Zebrzydowicích, z jehož směru byly čs. jednotky ostřelovány. Ve 4:30 zahájil prapor III/21 protiútok. Myslivecký prapor 17 mezitím postupoval podél železniční trati na nádraží, které vzal čelním útokem za palebné podpory čtyři „moravské“ baterie z prostoru hostince Dolanie na silnici u Horních Marklovic. Při tomto útoku levé křídlo postupujícího praporu III/21 výpadem na bodáky zničilo téměř celý polský prapor. V boji padlo 50 Poláků, včetně velitele praporu kapitána Cezary Hallera, bývalého poslance říšské rady. Na Československé straně bylo sedm raněných a sedm mrtvých, včetně poručíka fr. legií Roberta Smutného.

Podle Šnejdárkova plánů mělo čs. vojsko postupovat na Těšín ve třech proudech. Po spojení skupin vytvořených obsazením Bohumína a Karviné dostal 21. stř. pluk za úkol vést útok ze severu ve směru Fryštát-Solce-Louky-Pogwizdów, 2. pěší brigáda

Baterie dělostřelectva čs. domácího vojska

Čs. operace podporovala také děla legionářů z Itálie

měla postupovat na Těšín ze západu přes Těrlicko a Stanislavice a skupina majora Aujeského z jihozápadu ve směru Frýdek-Tošanovice. Útok měl podpořit provizorní obrněný vlak s dvěma děly na koncových plošinových vozech. Těšín měl tak být vzat do kleští. To však nakonec nebylo nutné – po bojích z předešlých dnů se 27. ledne plk. Latinik rozhodl vyslyšet čs. ultimátům k vyklizení města a do soumraku ustoupil ke Skoczówu. Do pustého Těšína vstoupily první čs. jednotky ještě téhož večera. Ve stejný den byl bez boje obsazen také blízký Třinec.

JIŽNÍ ÚSEK FRONTY 27. 1. – 3. 2. 1919

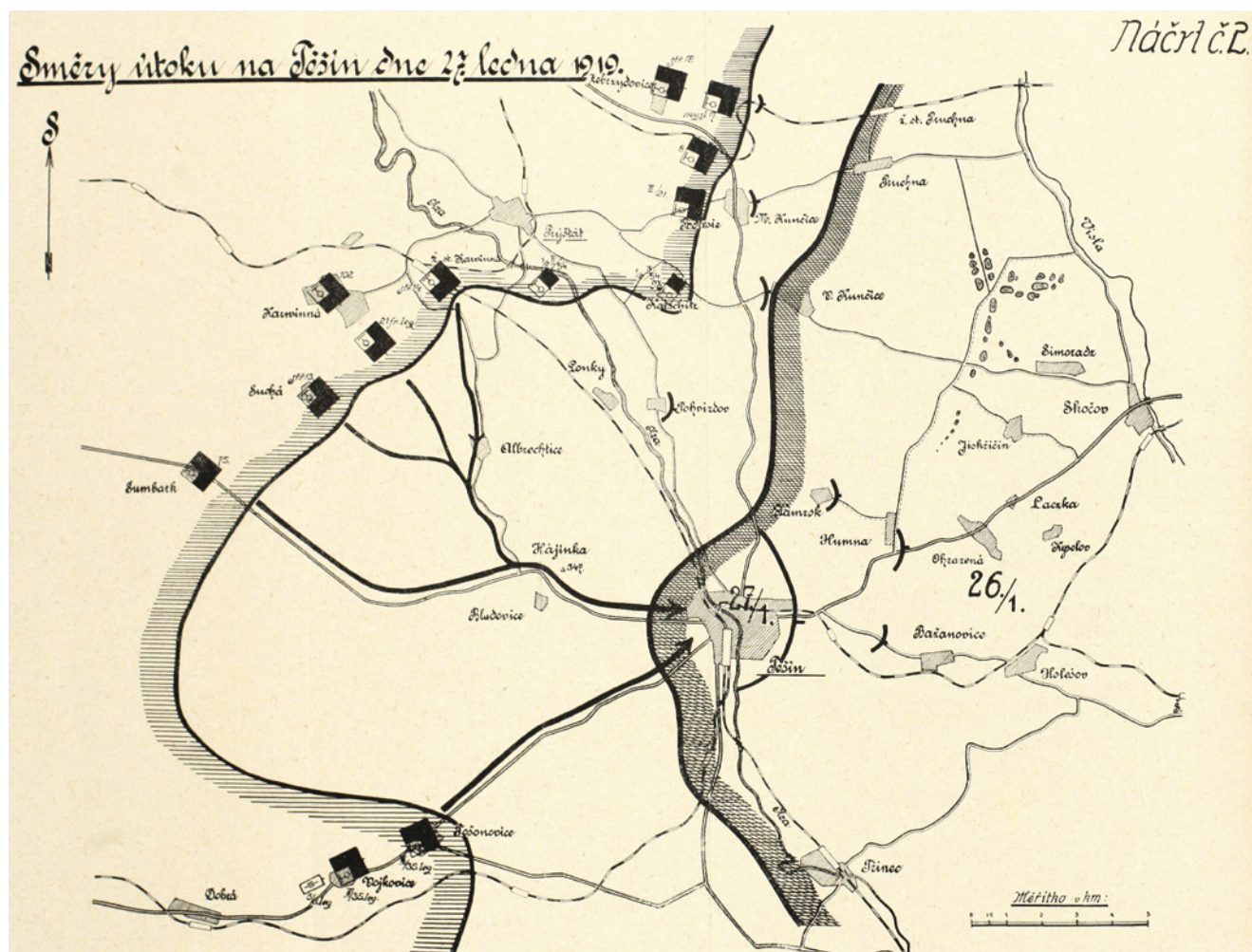
Pro útok na Těšín z jižního směru byl vyčleněn II. prapor 33. stří. pluku vedený rotmistrem Sergejem Ingrem. Dne 26. ledna

Plk. Šnejdár na Těšinsku

1919 se nacházel na přesunu z Bratislavy přes Žilinu k hranicím Těšínska a již druhého dne dosáhl Jablunkova. Současně byly Aujeského prapory II-III/35. stří. pluku mezi prvními, které toho dne vstoupily bez boje do Těšína. V průběhu dne byly na pochodu posily z Čadce tvořené praporem I/35 a 4. baterií 6. děl. pluku italské legie.

Večer 28. ledna tyto jednotky dorazily do Jablunkova, odkud se téhož dne Ingrův prapor přesunul do obsazeného Těšína. Pro „stále nepřátelské úsilí z východu od Istebny“ byl ovšem dalšího dne stáhnut zpět do Jablunkova, kde obsadil údolí na jih k Mostům a na východ k Písku, odkud se předpokládal protivníkům výpad. Do bojů směřujících k obsazení Skoczowa tak mířily pouze výše zmíněné posily.

Zprávy o hromadění větších oddílů u Jistebné a chystaném útoku zapříčinily, že bylo již po uzavřeném příměří 2. února v 11 večer nařazeno praporu II/33 provést preventivní akci. Úkolem bylo zahnat protivníkovy síly a zajmout starostu Jistebné. Postup se děl za čiré tmy obtížným terémem, a tak byly využívány četné menší hlídky. Jako první dorazila ke vsi hlídka poručíka Františka Kašpárka. Právě během zatýkání starosty byla ovšem přepadena a velitel těžce raněn. Rozvinul se noční boj, ve kterém se podařilo zajmout dvacetičlenný oddíl protivníka. Ráno se legionáři stáhli zpět do Bukovce za dnešní hranici. Poručík Kašpárek druhého dne na následky střelné rány v oblasti břišní zemřel v Těšínské nemocnici. Prameny dále uvádějí 4 raněné, jinde pak 2 mrtvé a jednoho zajatého legionáře (pravděpodobně nezvěstný střelec Štěpán Cencer).

ČS. OFENZIVA K VISLE 28. – 30. LEDNA 1919

Nová polská obranná linie byla Latinikem vybudována na levém břehu řeku Visly od Drogomśle přes Międzyzwieć, Kisielów až k městu Ustroń, s předsunutým postavením na linii Pruchna-Simoradz-Iskrzyczyn-Godziszów-Kozakowice-Dolne-Hermanice. K proražení polské obrany a překročení Visly rozčlenil Šnejdárek své jednotky do severní, střední a jižní skupiny. **Severní skupinu** tvořila kombinovaná brigáda vedená praporem Bláhou v síle sedmi pěších praporů, dvou dělostřeleckých baterií a improvizovaného obrněného vlaku. Jejím úkolem byl útok vedený dvěma proudy přes Pruchnu na Drogomśl a přes Dębowiec na Ochaby s cílem překročit Vislu a obejít Skoczów ze severu. **Střední skupina** plk. Hanáka s 5 pěšími prapory, 3 dělostřeleckými bateriemi a půleskadronou Národní gardy, měla útočit z prostoru Hażlach, Dziegielów, Ogrodzona, Bażanowice, Golezów přímo na Skoczów a **jižní skupina** (2 pěší prapory s dělostřeleckou baterií) vedená rotmistrem Ingrem měla po obsazení Jablunkova krytí jižní křídlo střední skupiny. Na rozdíl od čs. sil se Polákům nedostalo výraznějších posil. K 30. lednu pozice drželo pouze 37 pěších rot krom milice, 4 polní a 1 hrubá baterie, 3 eskadrony a 1 obrněný vlak.

Hlavní útok byl zahájen **30. ledna v 7 hodin ráno**, navzdory sychravému počasí, husté sněhové pokrývce a zledovatělým cestám, komplikujícím přísun střeliva a zásob. Střední skupina přesto již před polednem obsadila Rudnik a Pruchnou, u jejíhož nádraží došlo k souboji polského obrněného vlaku „Hallerczyk“ a jeho čs. protějšku „Brno 2“, který se nakonec musel stáhnout kvůli prasklé hlavni. Do večerních hodin přesto severní skupina dosáhla svého cíle.

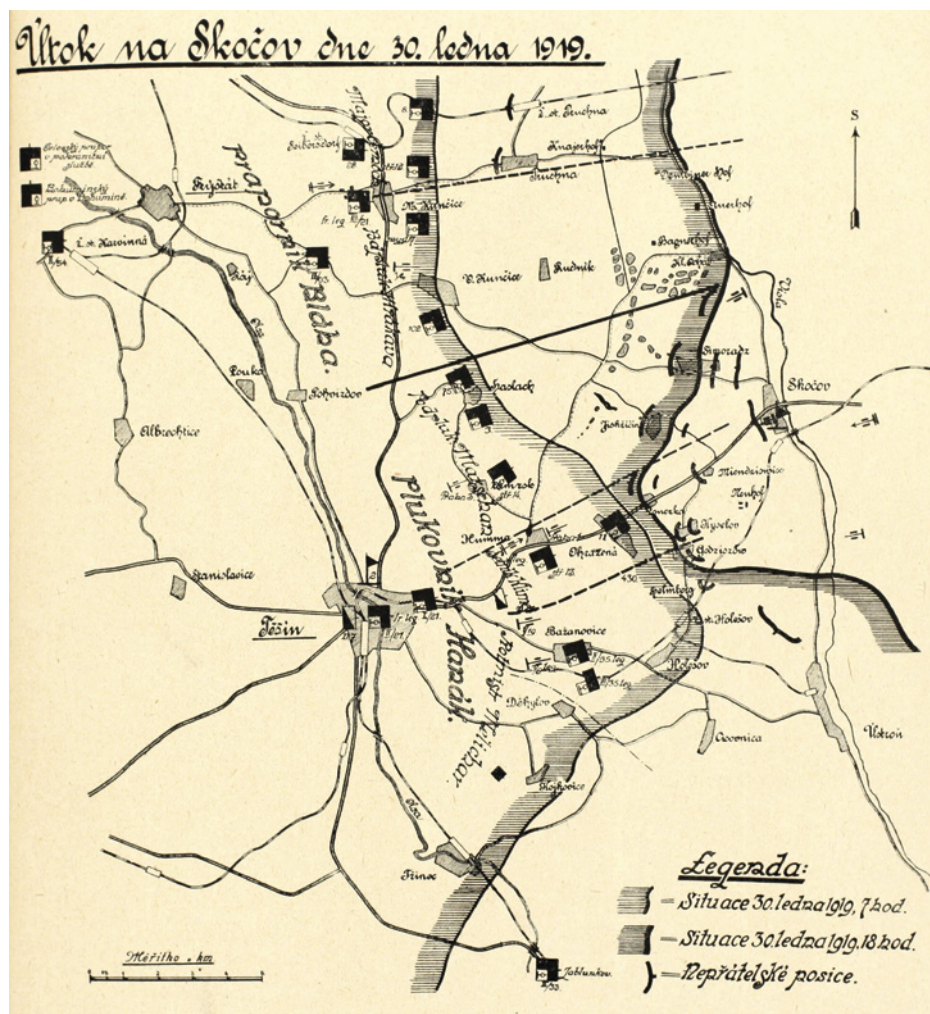
Na mnohem silnější odpor narazila střední skupina u obcí Simoradz, Iskrzyczyn, Łączka a Kisielów, kterou se dokonce podařilo získat Polákům při protiútku dočasně zpátky. První prapor 11. pěšího pluku, který

Vytyčování demarkační čáry na Těšínsku

na Těšínsko dorazil 26. ledna, zde ztratil 11 mrtvých, 14 raněných a 2 nezvěstné. Prapor legionářů útočící od jihu přišel o 5 padlých. Úpornost střetu dokládá i to, že jen kulometná rota vystřelila toho dne 38 000 ran. Těžké boje byly svedeny také o výšinu Chelm nad obcí Godziszów.

Prapor III/35 překročil Vislu u obce Lipowiec, ale v noci se stáhl do Hermanic na levém břehu. Jižní skupina obsadila Jablunkov a čekala na další rozkazy. Výsledkem téměř 12 hodin bojů bylo prolomení polské linie na Visle na několika místech a získání přístupu ke Skoczówu ze severu i z jihu. Na poslední lednový den plánoval pplk. Šnejdárek město obklíčit, což by vzhledem k dosavadnímu průběhu bojů zřejmě znamenalo zhroucení celé polské obrany na Těšínsku. Ještě

Čs. vojáci po skončení bojů před určením demarkační čáry

30. ledna ve večerních hodinách však byl Prahou pod tlakem dohodových spojenců vydán rozkaz, aby další postup zastavil a uzavřel příměří.

ROZDĚLENÍ TĚŠÍNSKA

Po ukončení bojů musely čs. síly na nátlak dohodových mocností vyklidit část dobytého území a stáhnout se za novou demarkační čáru. Bilaterální řešení sporu se brzy ukázalo jako nemožné, a tak bylo rozhodnuto uspořádat na sporném území plebiscit. Zdoluhavé přípravy a agresivní agitační kampaň však pouze stupňovaly napětí, provázené častými násilnostmi. Když Poláci zjistili, že se zbylé národnostní menšiny v regionu kloní k Československu, začali plebiscit bojkotovat. O osudu Těšínska tak nakonec rozhodla mezinárodní arbitráž. Dne 28. července 1920 došlo na základě jednání vyslanců v Paříži k jeho rozdělení. Československo mohlo být spokojeno – připadlo mu přibližně 56% území, včetně Ostravsko-karvinského uhelného revíru a klíčové železniční spojnice se Slovenskem. Pro polskou stranu však představovalo rozhodnutí

nespravedlivou křivdu, se kterou se nehodlala smířit. Spor ožil ve 30. letech, aby pak v září a říjnu 1938 vygradoval do útoků polských bojůvek. Čs. vláda tehdy pod tlakem mnichovských událostí území odstoupila. Následovala šikana a vysídlení českého obyvatelstva, které zanedlouho vystřídal útlak nacistů. Teprve po skončení druhé světové války byl československo-polský spor ukončen návratem do předmnichovských hranic, které potvrdila smlouva z roku 1958. ■

ZTRÁTY

Sedmidenní válka o Těšínsko si vyžádala na straně čs. vojska nejméně 49 životů, 124 mužů bylo raněno, desítky dalších utrpěly omrzliny. Sedm našich vojáků zůstalo nezvěstných. Na polské straně se uvádí mnohem vyšší ztráty – 92 padlých a 855 raněných, 539 mužů padlo do zajetí a 813 zůstalo nezvěstných, či zběhlo.

SEZNAM ČS. PADLÝCH, JEJICHŽ JMÉNA ZNÁME

FRANCOUŽŠTÍ LEGIONÁŘI

Andrej Sluka, střelec 6. roty 21. stř. pluku, padl 26. ledna u Louk.

František Hájek, střelec 3. roty 21. stř. pluku, padl 26. ledna u Albrechtic.

Karel Talák, četař 10. roty 21. stř. pluku, padl 26. ledna u Zebrzydowic.

František Poloprudský, adjutant-důst. zástupce 1. roty 21. stř. pl., padl 26. ledna u Stonavy.

Robert Smutný, nadporučík 10. roty 21. stř. pluku, padl 26. ledna u Zebrzydowic.

Karel Dušek, střelec 5. roty 21. stř. pluku, padl 23. ledna u Doubravy.

Bedřich Riegr, četař 7. roty 21. stř. pluku, padl 23. ledna u Doubravy.

František Kohout, desátník 7. roty 21. stř. pluku, padl 23. ledna u Doubravy.

Josef Linek, střelec 11. roty 21. stř. pl., raněn 26. ledna u Karviné, zemřel 28. ledna v Orlové.

Andrej Redaj, střelec 3. kulometné roty 21. stř. pluku, padl 26. ledna 1919.

Jan Hrtánek, střelec 3. roty 21. stř. pluku, podlehl zraněním v nemocnici v Přívoze.

František Korynta, střelec 10. roty 21. stř. pl., raněn 26.1. u Zebrzydowic, zemřel 29.1. v Orlové.

ITALŠTÍ LEGIONÁŘI

František Brázdil, střelec 7. roty 35. stř. pluku, raněn 29. ledna, zemřel 3. února v Těšíně. Štěpán Černý, střelec 7. roty 35. stř. pluku, zemřel na zranění 31. ledna v Těšíně.

Václav Kreperát, střelec 10. roty 35. stř. pluku, zemřel na zranění v boji u Hermanice 30. ledna.

Bohumil Kotrč, střelec 6. roty 35. stř. pluku, padl v boji u Kisielówa 30. ledna.

Josef Poledňák, strážmistr 5. roty 35. stř. pluku, raněn 30. ledna, zemřel 28. března v Ostravě.

Jaroslav Holub, desátník 6. roty 35. stř. pluku, zemřel u Kozakowic Dolnych 30. ledna.

Josef Makovec, střelec 35. stř. pluku, oddíl vrhače plamenů, padl u Godziszówa 30. ledna.

František Němeček, střelec 5. roty 35. stř. pluku, padl u Godziszówa 30. ledna.

Štěpán **Cencer**, střelec 33. stř. pluku, nezvěstný od bojů u Jablunkova (Jistebné) 3. února.

František Kašpárek, poručík 33. stř. pluku, raněn 2. února u Jistebné, zemřel druhého dne v Těšíně.

DOMÁCÍ VOJSKO (uvedeny kmenové útvary)

František Vrašťák, desátník 93. p. pluku.

Rudolf Pernička, střelec 54. p. pluku, Národní garda, padl 26. ledna u Karviné.

Bohuslav Pekáček, 54. p. pluk, Národní garda, padl 23. ledna.

Eduard Balcárek, 54. p. pluk, 2. setnina Národní gardy, padl u Karviné.

Otakar Rop, 54. p. pluk, Národní garda, padl 26. ledna.

Josef Šupina, 25. p. pluk, 18. setnina Národní gardy, padl 23. ledna u Horní Suché.

Jan Gregor, četař kulometné roty 4. p. pluku, Národní garda, padl 30. ledna u Pruchné.

Hynek Krňávek, 93. p. pluk, Národní garda, zemřel 29. ledna v nemocnici v Orlové.

Bohumil Pálka, střelec 14. stř. pluku, Národní garda, zemřel 6. února v nemocnici v Orlové.

Norbert Flodr, 11. p. pluk.

František Kula.

Karel Turek, úč. poddůstojník 28. p. pluku, zemřel 16. února 1919 v Pruchné.

Josef Pernica.

František Vojčík, zemřel v nemocnici v Těšíně.

Karel Ludvík, střelec 3. setniny 11. p. pluku, padl 30. ledna u Kisielówa.

Josef Krbec, střelec 3. pol. setnina 11. p. pluku, padl 30. ledna u Kisielówa.

František Břečka, střelec 3. setnina 11. p. pluku, padl 30. ledna u Kisielówa.

Karel Krasl, střelec 3. setnina 11. p. pluku, padl 30. ledna u Kisielówa.

František Vít, domobranec, čest. svobodník 3. pol. setniny 11. p. pl., padl 30. ledna u Kisielówa.

František Bejček, střelec 3. pol. setniny 11. p. pluku, padl 30. ledna u Kisielówa.

Václav Kříž, střelec 3. setniny 11. p. pluku, padl 30. ledna u Kisielówa.

Karel Mašek, domobranec 7. setniny 11. p. pluku, padl při útoku u Ogrodzné 30. ledna.

František Boček, vojn 4. p. pluku, padl 26. ledna u Loukách.

Antonín Vykutíl, desátník 4. děl. pluku.

František Vávra, 1. kulometná rota 11. p. pluku.

Josef Vávra, domobranec 3. setniny 11. p. pluku, padl 30. ledna u Kisielówa.

Arnošt Klimeš, četař bohumínského praporu, padl 23. ledna u Bohumína.

Vzpomínám na Tebe, bratře Sluko, kterýs s takovou nedočkavostí čekal, kdy vkročíš na svou rodnou Slovač, kterou jsi dávno jako chlapec opustil! Vidím stále jeho bodrou tvář, slyším jeho smíšeninu anglicko-československou s americkým přízvukem. Bylo to u Louk – marně pátrám, odkud tak vydatně jsme obstřelováni. Vidím Sluku, jak stále povstává, nadává si po americku a nepostačím jej napomínat, aby se chránil. A když se zdvihnu a běžím vpřed – postaví se na plno, aby viděl lépe. Zlákal ihned několik střel, které jistě byly by hledaly mne. Raněn padá, ale má ještě dosti síly, aby křikl za mnou: „Well, brat poručík, vpravo v běhu za keřem, yes, dobre som ich pozrel.“ Moře jsi, hochu, přebrodil, prošel půl Evropy, tisíce minul ran, abys zde, kousek od své Kysuce, o níž jsi stále snil, položil svůj bodrý život a odevzdal v ochranu své urostlé tělo naší slezské půdě: Good bye, dobrý hochu! Budiž Ti země slezská dobrým lůžkem, jakož i tam těm ostatním, jimž po boku ležíš!

Vzpomínka škpt. Miloně Micky na střelce 6. roty 21. stř. pluku Andreje Sluku

text bratří Martin Lokaj, Tomáš Rusek a Milan Mojžíš

TĚŠÍNSKO 1919–2019

Sotva v Evropě utichly výstřely Velké války, rozhořely se na mnoha místech konflikty o hranice nových států, které z ní vzešly. Nejinak tomu bylo i na Těšínsku, jež si nárokovalo jak Československo, tak Polsko. Spor vedl v lednu 1919 ke krátkému, avšak krvavému střetu, který nadlouho negativně poznamenal vztahy obou zemí. A 100. výročí této „války po válce“ si Československá obec legionářská v letošním lednu připomínala.

Při přípravě vzpomínkových akcí se vycházelo ze schváleného harmonogramu projektu Legie 100, který byl aktualizován na společné koordinační schůzce vedení projektu s předsedy jednot v Ostravě. Stejně jako v loňském roce, před cestou do Ruska, bylo i plánování připomínek 100. výročí událostí

na Těšínsku poznamenáno obavami z rozněcování vášní a ze stupňování nacionalizmu. Mimo jiné i proto jsme iniciovali převzetí organizování hlavního pietního aktu v Orlové Ministerstvem obrany ČR, které tím pověřilo Krajské vojenské velitelství v Ostravě. Za to nám český zastupitelský úřad ve Varšavě, včetně tamního úřadu přidělence obrany, nejenom nepomohl, ale dokonce se ani nikdo nezúčastnil uctění památky padlých čs. vojáků na jejich hrobech na polském území. To přitom vůbec nekorespondovalo s postupem polské strany, která byla schopna realizovat veliký vzpomínkový akt na našem území ve Stonavě za účasti ozbrojené vojenské jednotky.

Od rána 25. ledna 2019 pořádala jednota Ostrava 1 v rámci projektu Legie 100 v ostravském kulturním a vzdělávacím Centru PANT mezinárodní vědecký workshop **Těšínsko a střední Evropa po Velké válce 1918–1920**. Historici z Československé obce legionářské Martin Lokaj a Tomáš Rusek ve spolupráci s Katedrou historie Filozofické fakulty Ostravské univerzity pozvali 17 badatelů z Česka, Polska i Velké Británie, aby se pokusili najít příčiny a pravdivý obraz konfliktu Československa a Polska bez mýtů a národnostních stereotypů. Citlivé téma přilákalo nejenom univerzitní studenty, ale také širokou veřejnost z obou stran hranice. Svůj velký zájem obecní veřejnost prokázala aktivním zapojením do diskuze, k čemuž výrazně přispěl konsektivní překlad polských a anglických příspěvků do češtiny a tlumočení všech dotazů i odpovědí. Jednotlivé referáty problematiku sporu rozebraly z vojenských, politických, správních, hospodářských, sociálních a samozřejmě i z národnostních hledisek. Přínosný byl zvláště výklad Dr. Jima Beache z University of Northampton o činnosti britských důstojníků dohodové komise na Těšínsku, který přiblížil události z pohledu nezájaté třetí strany. Shodou okolností byl v publiku přítomen také prasynovec skotského důstojníka kpt. Jamese Roye pan Ian Dalziel, který se vydal na Těšínsko po stopách svého předka. Přednášející se nebáli ani těžkých a kontroverzních témat. Workshop jasně ukázal, že s otevřeností a ochotou ke kompromisu a usmíření se lze povznést nad jednostranné výklady

a poskytnout komplexní obraz dějinných událostí postavený na práci s prameny, a nikoliv na emocích, vzájemné nevráživosti a nepravdivých legendách. Mezery v historickém poznání konfliktu, způsobené absencí hlubšího archivního, a především komparativního výzkumu, pak demonstrovaly potřebu podobných konferenčních setkání a dialogu českých, polských i zahraničních historiků.

Po sto letech dorazili v pátek odpoledne na jedno z bojišť sedmidenní války v Jablunkovském průsmyku i poutníci ČsOL z Čech, Moravy a Slovenska. Nechyběli ani žáci VSŠ a VOŠ MO v Moravské Třebové, kteří následně během celé poutě tvořili čestnou stráž státní vlajce a nosiče věnců. Od Mostů u Jablunkova novodobé poutníky provázal znalec místních poměrů, kronikář a předseda jednoty ČsOL Frýdek-Místek br. Petr Majer, který promluvil o průběhu vojenských operací v okolí. Strategický průsmyk, kde údolím a tunelem prochází Košicko-bohumínská dráha, obsadili druhého dne bojů italská legionáři 35. střeleckého pluku postupující od Čadce beze ztrát. U nedaleké Istebné však po uzavření příměří 2. února 1919 utrpěl v přestřelce smrtelné zranění poručík 33. střeleckého pluku František Kašpárek a střelec Štěpán Cencer zůstal nezvěstným. Poutníci se zastavili i na hřbitově v Jablunkově, aby se poklonili památce padlých československých vojáků a dobrovolců z pozdějších bojů o Slovensko, kteří jsou někdy nesprávně označováni za padlé ze sedmidenní války. Společně se zástupci obce se též poklonili polským příslušníkům Piłsudského legií, rodákům a rekonvalescentům, kteří ve městě zemřeli na následky zranění utrpěných v průběhu 1. světové války.

Autobus Ministerstva obrany ČR se následně vydal do Ostravy, kde se poutníci ubytovali v hotelu Brioni. Výběr hotelu byl nanejvýš vhodný, nikoliv však proto, že stojí na proslulé Stodolní ulici, ale pro jeho historii. V hotelu bylo po vzniku Československa umístěno okrskové vojenské velitelství, podílející se i na operacích sedmidenní války, a v meziválečném období byl častým místem setkávání moravsko-ostravské jednoty a moravskoslezské župy ČsOL. V podvečerních hodinách se poutníci spojili s účastníky mezinárodního vědeckého workshopu a společně s dalšími hosty vzdali hold všem obětem zápasu za samostatné Československo a jeho hranice u Zborovského památníku v Husově sadu. Šlo o symbolický akt za naše padlé ze sedmidenní války, jejichž hroby

během uplynulého století zanikly a v současnosti je nepřipomíná žádné pietní místo. Na večer připravila jednotka Ostrava 1 atraktivní program v podobě premiéry krátkého filmu *Těšínsko 1919*, který byl sestříhán z dosud vesměs nikdy nepublikovaných dobových záběrů. Unikátní dokument, upravený do podoby dobového němého filmu, okomentoval za autory br. Tomáš Rusek. Závěr pátečního večera pak představovala přehlídka vojenských stejnokrojů z let 1914–1919 s komentářem historika Viktora Grossmanna.

V sobotu ráno se poutníci, posílení o krojované členy Sokolské župy moravskoslezské, studenty historie Ostravské univerzity a účastníky pátečního workshopu, vydali do původní metropole Těšínského Slezska, která byla roku 1920 rozdělena mezi Československo a Polsko. Skupinu provedla po polské části Cieszyna průvodkyně z Muzea Těšínska. Přítomnost britského historika Dr. Jim Beache s prasnyncem kapitána Jamese Roye využil režisér Jakub Tabery k natočení rozhovoru do připravovaného dokumentu o bojích na Těšínsku a Slovensku. Rozhovor se odehrál na těšínském náměstí před hotelem U Hnědého jelena, kde na počátku roku 1919 sídlila dohodové komise. Další zastávkou na trase poutě byla obec Golezów, přesněji hřbitov při katolickém kostele sv. Michaela archanděla, na kterém našla odpočinek trojice Čechoslováků – František Němeček, Josef Makovec a Josef Holub. Tito italská legionáři 35. střeleckého pluku, patřícího do střední skupiny našich vojsk postupujících

na řeku Vislu, padli 30. ledna 1919 v těžkých bojích o nedaleký Godziszów a Kiselów. Je nutné vyzdvihnout příkladnou péči místní samosprávy o hroby našich padlých, které před pár lety nechala osadit důstojnými náhrobky a dvakrát ročně na ně pokládá kytice. Bylo to zřejmě poprvé, co své krajany přijela uctít takto početná delegace z Česka, ve které bohužel chyběli zástupci naší ambasády v Polsku. Naopak nechyběla vlajka České republiky se zástavou 21. čs. střeleckého pluku a s prapory ústředí ČsOL a jednoty Ostrava 1. Při minutě ticha je pak stráže praporů v dobových stejnokrojích reprezentujících všechny složky československé branné moci, které na Těšínku bojovaly, sklonily nad hroby našich padlých.

Sobotní mrazivé počasí a padající sníh daly účastníkům zakusit nepříznivé podmínky, kterým museli čelit naši legionáři a vojáci před sto lety. Mrazy byly tehdy ještě tužší a není proto divu, že mezi nejčastější příčinu ztrát patřily omrzliny. V zasněžených polích se pouť několikrát zastavila, aby její členové mohli lokalizovat pozice československých dělostřeleckých baterií v bojích o Skoczów, ke kterému mířila i naše pouť. Jejím cílem byla ale tentokrát přátelská návštěva. Městem, které bylo před sto lety centrem polské obrany na Visle, nás provedl ředitel místní základní školy Wojciech Grzebielec. Ten dal poutníkům nahlédnout také do školní budovy, která v průběhu bojů sloužila jako polní nemocnice. Milým překvapením pak bylo pohostění čajem a kávou,

na které všechny přítomné srdečně pozval starosta města Mirosław Sitko. Doslova historickým okamžikem pro všechny bylo společné podvečerní položení věnců na místním katolickém a sousedním evangelickém hřbitově, kde spočívají polští padlí sedmidenní války. Dosud se totiž Češi a Poláci scházeli výhradně při pietních aktech u pomníků své strany. Jednalo se tak o velice silný moment pro všechny zúčastněné, zvláště pro představitele Skoczowa, za které s neskrývaným pohnutím vyjádřil poděkování starosta města. Za českou stranu pak promluvil br. Milan Mojžíš. Působivost chvíle byla umocněna autentickým zimním počasím a světlem svíců v padající tmě. Tento společný pietní akt nám potvrdil naše přesvědčení, že po 100 letech je čas na usmíření, což ostře kontrastovalo s obavami některých státních úředníků, kteří tento okamžik nevyužili a raději naši pouť ignorovali.

Vzpomínkové akce na české straně vyvrcholily v neděli 27. ledna 2018. První zastávkou byl ústřední městský hřbitov ve Slezské Ostravě, kde u Památníku zesnulým vojákům světové války promluvil br. Jiří Francírek. Následoval přesun do Orlové, kde se část poutníků zúčastnila nedělní mše v kostele Narození Panny Marie. Smutnou skutečností bylo opomenutí „zkušených“ místních organizátorů zapsat mši i do druhé knihy v kapli, a tak jsme se všichni modlili za babičku z Orlové a o padlých obětech sedmidenní války nepadlo ani slovo. Na rozloučenou jsme pak ještě dostali od polského faráře

vyčiněno, že neumíme texty a nezpíváme! Samotný pietní akt se již tradičně konal u Pomníku padlým za Těšínsko, který je centrálním pohřebišťem většiny našich obětí ze sedmidenní války a následného plebiscitního období. Leží zde ostatky 55 padlých a zavražděných z řad legií, armády, četnictva i civilního obyvatelstva. Na čestném místě ve středu pohřebišťe spočinuly v roce 1922 také ostatky činníka moravskoslezského Sokola a zakladatele československých legií v Itálii Jana Čapka, který hrdinně padl 17. června 1918 na Píavě. Současnou podobu dal pomníku jeden z jeho válečných bratrů, bývalý italský legionář Čeněk Volný z Doubravy. Pomník dnes bohužel není úplný. Původní monumentální sousoší, představující figurální kompozici lidských postav a slezské orlice, bylo v době polského záboru let 1938–1939 zničeno. Dlouhodobou snahou města Orlové, ČsOL a Ministerstva obrany ČR je tuto dominantu pomníku navrátit, což by se snad v dohledné době mohlo podařit.

Slavnostní pietní akt, zorganizovaný Krajským vojenským velitelstvím Ostrava ve spolupráci s jednotou ČsOL Ostrava 2, byl zahájen v pravé poledne. Vzpomínce na významné výročí přihlížely na dvě stovky lidí. Nechyběli vojáci regionálních útvarů, Sokolové, představitelé obcí a měst, zástupci Moravskoslezského kraje a dalších společenských organizací a klubů vojenské historie. Úvodního slova se ujal ředitel krajského vojenského velitelství plk. Jaroslav Hrabec, který krátce promluvil o okolnostech sedmidenní války a zdůraznil historický fakt, že po konci Velké války zde bojovali a umírali českoslovenští vojáci ve válce za územní celistvost Československé republiky. Naštěstí se jednalo o ojedinělý případ, neboť ve většině důležitých momentů svých novodobých dějin stáli Češi a Poláci na stejné straně, jako je tomu ostatně i dnes. V podobném duchu se k přítomným obrátil také náměstek hejtmana Moravskoslezského kraje Lukáš Curylo a starosta Orlové Miroslav Chlubna. Řečníci neměli strach z rozněcování vášní a důstojně uctili památku padlých za naši vlast. Předseda jednoty ČsOL Ostrava 2 br. Jiří Ryška pak předal pomyslnou štafetu organizování vzpomínkových aktů Armádě České republiky. Na závěr vojenský kaplan kpt. Kamil Vícha pronesl modlitbu za padlé a byly položeny věnce a kytky.

Po skončení oficiálního aktu se účastníci poutě odebrali do orlovské výstavní síně Muzea Těšínska, kde zhlédli tematickou výstavu s názvem Neklidná hranice. Odtud pouť

zamířila do Stonavy, o kterou svedli 26. ledna 1919 boj legionáři 21. střeleckého pluku z Francie. Na místním hřbitově naproti kostelu sv. Máří Magdalény si poutníci prohlédli nově opravený hrob dvou desítek polských obránců, příslušníků pluku země wadovické. Na pomníku stojí, že část obětí byla zavražděna, přestože to současná historiografie rozporuje. Polská strana se ale na rozdíl od některých našich činitelů nebála a 26. ledna zde uspořádala, za přítomnosti své armádní jednotky, veliký pietní akt. My jsme si na hřbitově v Novém Bohumíně naopak připomenuli zákeřnou vraždu vojína Klementa Šťastného. Ten byl v listopadu 1920 během vytyčování nové hranice zavražděn nedaleko vrchu Velká Čantoryje ve Slezských Beskydech. Neméně smutnou byla (zatím) marná snaha nalézt místo posledního odpočinku Františka Bočka, příslušníka domácího vojska, který padl 26. ledna 1919 v Karviné-Loukách. Hrob, stejně jako většina původní zástavby, však zřejmě ustoupil dobývání uhlí. Stejně jako jeho další padlí druhové ale nezůstal zapomenut, k čemuž přispěla i Vzpomínková pouť Československé obce legionářské. Všichni organizátoři a poutníci si na tomto místě zaslouží poděkování. Pouť dokázala po sto letech důstojným způsobem uctít památku obětí na obou stranách a tím přispět k utužení dnes již přátelských vztahů mezi Českem a Polskem, pro které bylo v minulosti dědictví těšínského konfliktu pouze přítěží. ■

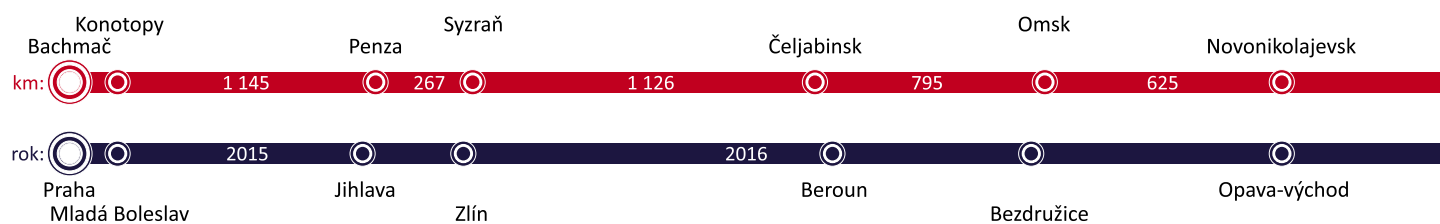
Legiovlak dojezdil do Vladivostoku!

text br. Tomáš Gál
foto archiv ČSOL

Legiovlak, pojízdné muzeum československých legií, který od 19. května 2015 brázdí koleje České a Slovenské republiky, je samozřejmě v první řadě názorná ukázka toho, jak žili a bojovali naši prapředkové na Sibiři. V interiéru jednotlivých vagonů je umístěna expozice, která se snaží anabázi našich legionářů přiblížit zvidavým návštěvníkům. Podstatná je v každém městě doba, kdy je výstava otevřená, přístupná návštěvníkům a kdy tedy vlak stojí, nepohybuje se. Protože jsme ale výstavu umístili do železničních vozů a navštěvujeme jednotlivá města, dá se na její provoz pohlédnout také z jiných úhlů pohledu, například očima průvodců jakožto novodobých legionářů, kteří absolvují cestu po městech a krajích mnohdy pro ně neznámých, podobně jako jejich předchůdci. O zážitcích posádky vlaku si můžeme povědět něco příště, dnes se na provoz Legiovlaku podíváme očima železničáře, pro kterého není

důležitý obsah vagonů, ale vidí prostě vlak, který má odvézt ze stanice do stanice.

Právě za jízdy vznikla v obytném voze myšlenka porovnat někdejší legionářskou cestu po Transsibiřské magistrále s naším dnešním cestováním. Zdánlivě je to neporovnatelné, legionáři projeli půl světa, jejich cesta byla tisíce kilometrů dlouhá. Legionáři jeli po kolejích z Bachmače, kde se většina z nich navagonovala v rychlosti za ústupových bojů s Němci, do Vladivostoku, kde se nalodili a po moři se plavili domů. Cesta po kolejích evropského Ruska, Sibíře a Dálného východu – od Bachmače-Kyjevského nádraží po Egeršeld na mořském břehu ve Vladivostoku – je 9 079 km dlouhá. To je ovšem cesta zkratkou přes čínský Charbin, ti kteří jeli po ruském území Amurskou dráhou (kolem čínských hranic) měli cestu ještě delší, celých 9 896 km. Proti tomu Legiovlak jezdí pořád dokolečka po dvou zemičkách ve středu Evropy. Když však začneme

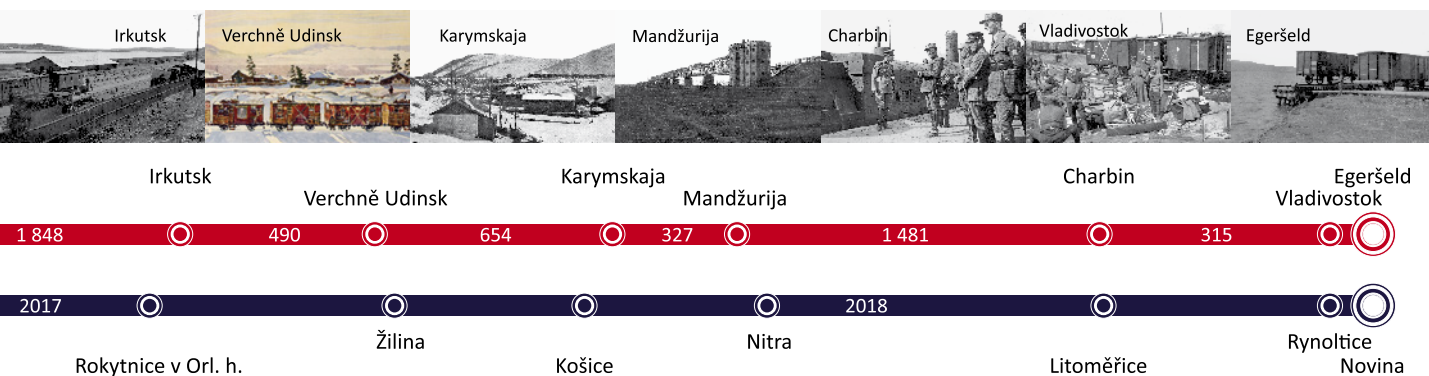

sčítat ujeté kilometry, zjistíme, že lze i ve Střední Evropě najezdit po kolejích tisíce kilometrů. Legiovlak se tak může se sibiřskými ešalony hrdě srovnat, neboť v minulých letech již ujel:

v roce 2015	2 289 km
v roce 2016	2 430 km
v roce 2017	3 606 km
v roce 2018	3 166 km
celkem	11 491 km

Pokud bychom tedy porovnali projetou vzdálenost tehdy a dnes, jak to můžete vidět na připojeném nákresu, můžeme říci, že Legiovlak již dojel z Bachmače až do Vladivostoku! Stalo se tak dne 28. května 2018 při jízdě z Nového Boru do Frýdlantu v Čechách, konkrétně mezi stanicemi Rynoltice a Karlov pod Ještědem. ■

Obnovení pomníku Antonína Švehly

br. Milan Mojžíš

V neděli 28. října 2018 udělil prezident republiky Miloš Zeman na Pražském hradě někdejšímu československému premiérovi Antonínu Švehlovi Řád Bílého lva I. třídy in memoriam. Po dlouhých letech zapomnění tak byla připomenuta jedna z nejvýznamnějších osobností naší novodobé politické scény. Československá obec legionářská osobnost tohoto „muže 28. října“ již od počátku projektu Legie 100 pravidelně ve svých materiálech připomíná a ještě před udělením státního vyznamenání pomáhala znovuobnovit jeden z jeho zaniklých pomníků.

V malé jihočeské vesnici Dolní Svince byl iniciativou místní organizace Sdružení republikánského dorostu a Selské jízdy postaven v roce 1935 památník Antonínu Švehlovi. Tak jako celý československý stát i tento pomník poznamenal pohnutý chod dějin a s nástupem komunistického režimu byly desky odstraněny. Celé desítky let se tak pod smuteční vrbou a dalšími náletovými stromy skrýval jen kamenný obelisk. Zaslouhou dobrovolného hasiče Jaroslava Kukačky se ale pamětní deska s vyobrazením A. Švehly uchovala do dnešních dnů. Loňské 100. výročí vzniku našeho samostatného státu a především osobnost selského politika

Antonína Švehly, od jehož narození v dubnu 1873 uplynulo 145 let a na konci roku 85 let od jeho smrti, iniciovalo rodáky a obyvatele Dolní Svince k obnovení památníku. Občanskou iniciativu záhy podpořila Československá obec legionářská a oslovila zkušenou firmu HVH Umělecká slévárna z Horní Kalné, jejíž výrobky lze spatřit na mnoha místech v České republice i v zahraničí, a která dle dochovaného reliéfu A. Švehly a nákresu pamětníka Josefa Žáčka vyrobila repliku původní desky. Na výrobu a montáž desky byly použity finanční prostředky z grantu Ministerstva obrany ČR a Jihočeského kraje na podporu akcí připomínajících 100. výročí vzniku naší samostatnosti. Do příprav na zno-

vuodhalení obnoveného pomníku Antonína Švehly se spolu s členy vznikající Jednoty ČsOL v Českém Krumlově zapojili členové Sdružení dobrovolných hasičů z Prostřední Svince. S podporou starosty obce Dolní Třebonín a díky iniciativě rodáků a obyvatel obce, z nichž každý měl zájem svým dílem přispět k oslavám 100. výročí vzniku Československa, se tak podařilo připravit důstojnou slavnost.

V sobotu 13. října 2018 odpoledne dorazilo na náves na 200 návštěvníků, kterým na úvod zatančil a zazpíval folklórní soubor „Jitřenka“. Čestnou stráž u pomníku stáli příslušníci 1. tankové roty aktivních záloh „Československých legií“, členové Sboru selských jízd „Jana Žižky z Trocnova“ a místní

dobrovolní hasiči. Historii pomníku v Dolní Svinci a osobnost Antonína Švehly připomenuli ve svých projevech řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš, starosta obce Dolní Třebonín Pavel Ševčík a zástupce současné Selské jízdy ze Sboru selských jízd „Jana Žižky z Trocnova“ ze Štěkně. Za nemocného předsedu Společnosti Antonína Švehly Pavla Černého přednesl jeho poselství br. Michal Mojžíš. Na závěr vystoupil pamětník Josef Žáček se svou vzpomínkou na odhalení pomníku a následně spolu s dobrovolným hasičem Jaroslavem Kukačkou, starostou obce a řídícím tajemníkem ČsOL odhalili nově osazenou pamětní desku. Poté všichni společně vysadili Lípu Svobody,

kterou v rámci projektu Legionářské stromy svobody darovala Československá obec legionářská.

Tím ale teplé sobotní odpoledne nekončilo. Na přilehlém pozemku dobrovolní hasiči připravili ohniště, postavili stany a obyvatelé obce přinesli občerstvení. Českobudějovický pivovar Budvar věnoval dva sudy svého ležáku a každý si mohl na ohni sám opéci špekáčky. Sešli se zde rodáci, kamarádi, rodiny a sousedé, a protože počasí oslavě přálo, někteří vydrželi u ohně až do ranních hodin. I tato malá skromná slavnost spojená s obnovou pomníku nejvýznamnějšího selského politika přispěla k celonárodním oslavám stého výročí naší samostatnosti, a je o to cennější, že byla opravdu lidová. ■

Antonín Švehla se narodil 15. dubna 1873 ve vsi Hostivař v selské rodině. Mladý Antonín absolvoval C. k. nižší gymnasium v Praze a Zemskou hospodářskou školu v České Lípě a poté se vrátil na rodný statek, který po otcově smrti roku 1897 převzal a tajně se jako jeho otec angažoval v agrárním hnutí. Od roku 1908 působil za Českou stranu agrární

jako poslanec českého zemského sněmu a o rok později byl zvolen do čela strany. Po vypuknutí války sice ustoupil do pozadí, ale spolupracoval s Tajným výborem Maffie a snažil se o dosažení jednoty v české politice. Jeho hlavním úkolem bylo zabránit domácí politické reprezentaci, aby se jakkoliv veřejně distancovala od zahraničního odboje. V červenci 1918 se Antonín Švehla stal místopředsedou v obnoveném Národním výboru československém. V této funkci převzal ráno 28. října 1918 správu Státního obilného ústavu a patřil mezi pěti „mužů 28. října“, kteří vyhlásili samostatnost nového státu. Jménem Národního výboru převzal odpovědnost za řízení okresních úřadů a za postupné vojenské obsazování pohraničí, což bylo v polovině listopadu 1918 legalizováno jeho jmenováním ministrem vnitra první československé vlády.

V roce 1919 se stal předsedou Agrární strany a snažil se, aby její politika byla přijatelnou jak pro velkostatkáře, tak pro drobné zemědělce. Od října 1922 stál postupně v čele tří československých vlád. Současně se také podílel na vytvoření a následném fungování tzv. Pětky, mimoústavního orgánu koordinujícího činnost hlavních českých tzv. státotvorných politických stran. Švehla proslul jako mistr kompromisu a podílel se na národnostní i sociální stabilizaci československé společnosti. V roce 1927 pomohl prosadit opětovnou volbu T. G. Masaryka prezidentem, když přitom odmítl vlastní kandidaturu. Ze zdravotních důvodů ale v únoru 1929 rezignoval na funkce premiéra i předsedy strany a v prosinci 1933 ve věku pouhých 60 let nemoci podlehl.

Smrtí Antonína Švehly ztratila Agrární strana svého neschopnějšího předsedu, který sjednotil rolnický venkov a učinil z ní nejsilnější předválečnou českou politickou stranu. Jeho odchodem ztratila česká politická scéna jednoho z nejvýznamnějších politiků své doby. Lpěl na tradici a nepopíral vše, co bylo dobré a zdravé. Byl pokračovatelem selské tradice a její myšlenkové hloubavosti. Selství bylo základem Švehlovy osobnosti jako politika a sociálního pracovníka. Švehla si uvědomoval, že státník nesmí být straníkem. Miloval svoji stranu, ale byl si vědom, že stát stojí výše než strany a přetrvává je. „Víc než strana je vlast, země, v níž jsme se zrodili, pro niž předkové umírali, vlast – domova národa a jeho stát: Národ nebude národem, nebude-li v jeho rukou rodná země. Pokud byl sedlák svoboden se svou půdou, byl svoboden i národ.“

PAMÁTNÍK LEGIONÁŘŮM ve Čkyni

text br. Milan Mojžíš
foto br. Vojtěch Plesník

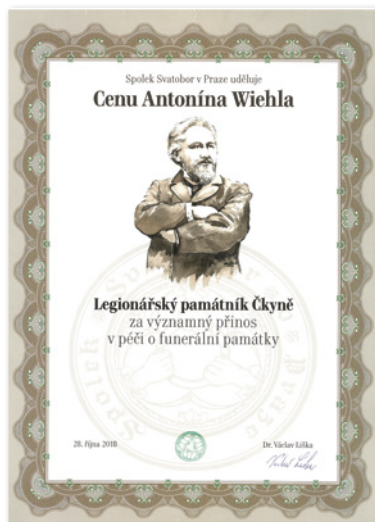
Bezkonkurenčně nejkrásnější šumavský památník věnovaný první světové válce se nachází v obci Čkyně a připomíná československé legionáře. V současné době prochází postupnou rekonstrukcí do původní podoby a Československá obec legionářská pomáhá při jeho obnově.

Památník padlým a zemřelým legionářům z obce Čkyně byl vybudován podle plánů architekta Šlemara v roce 1933. Dali jej postavit občané obce z vděčnosti těm, kteří umírali v cizích zemích pro vznik svobodné Československé republiky. Z obce Čkyně a přilehlých osad bojovalo v řadách zahraničních legií 37 legionářů, z nichž 6 padlo. Vchod do malé pamětní síně věnované

československým legionářům střežily sochy lvů, které vytesal Rudolf Král ze Žáru. Památník se ještě honosil jezdeckou sochou prezidenta Osvoboditele, dvěma helmami s hřebenem, dvěma leštěnými koulemi a tesanými květináči. V čelní stěně byla uložena prst z míst legionářských bojů. Na střeše bylo umístěno sousoší postav ruského, francouzského a italského legionáře bojující pod jedním praporem z dílny tábořského sochaře Rudolfa Kabeše.

Netrvalo dlouho a přišla okupace nacistickým Němcem, která přinesla zkázu výzdobě památníku. V srpnu 1939 byly rozpuštěny legionářské organizace a ničeny všechny připomínky legií. V roce 1940 následoval protektorátní příkaz o odstranění symbolů T. G. Masaryka a samostatné Československé republiky. Památník byl Němci očesan zvenku

i zevnitř, a ani po válce se do komunistického převratu nepodařilo památník obnovit v původním rozsahu. Naštěstí ale nebyl v období budování socialismu rozbourán, a tak se dochoval do dnešních dnů.

V roce 2017 inicioval předseda jednoty ČsOL ve Vimperku Ing. Vojtěch Plesník zahájení obnovy památníku. Iniciativy se uchoпил projekt ČsOL

Legie 100, vedení obce Čkyně a místní restaurátorka Lucie Růžičková. Společnými prostředky a silami se v prvním roce podařilo zastavit proces chátrání památníku, obnovit pamětní deky na fasádě a zpřístupnit interiér památníku včetně instalace malé legionářské výstavy. Veřejnosti byly výsledky první etapy rekonstrukce představeny v rámci oslav Dne válečných veteránů v listopadu 2017, a při této příležitosti předal Dr. Václav Liška ze spolku Svatobor Cenu Antonína Wiehla za významný přínos v péči o funerální památku.

V roce 2018 přistoupili obecní zastupitelé k další etapě obnovy památníku čs. legionářům, který se vymyká svou formou od ostatních památníků. U příležitosti 100. výročí od vzniku samostatného Československa se obec rozhodla znovu vrátit na památník sousoší legionářů. Zhotovitelem tohoto díla se stal sochař a restaurátor Lukáš Černý z Volyně. Ve spolupráci s Lucií Růžičkovou a za pomoci Ing. Václava Šedivého, historika mapujícího sochařská díla a sochaře na Táborsku, se podařilo najít totožné sousoší na hřbitově v Hronově. Restaurátor tedy udělal formu přímo na sousoší v Hronově. Následoval převoz do volyňského ateliéru, kde byl zhotoven výdusek z umělého kamene – teraca. Celá práce trvala ve třech lidech a s technologickými pauzami cca čtyři měsíce. Zajímavostí je, že v průběhu prací historik Václav Šedivý dohledal ještě třetí zaniklý shodný odlitek sousoší, který se nacházel v Ledvicích u Duchcova. Dílo vážící cca 1,5 tuny bylo osazeno v předvečer oslav 100. výročí vyhlášení Československé republiky, o jejíž vznik se legionáři bojující na všech frontách 1. světové války významnou měrou zasloužili.

Pieta a oslava 100. výročí vzniku české státnosti na náměstí ve Čkyni proběhla v důstojné a slavnostní atmosféře, kterou nedokázalo pokazit ani deštivé počasí. U příležitosti 100. výročí byli jmenováni Čestní občané obce Čkyně a Významné osobnosti obce Čkyně. Po odhalení sousoší poděkoval starosta obce organizátorům rekonstrukce a následovalo zasazení Lípy Svobody, kterou v rámci projektu Legionářské stromy svobody darovala obci Československá obec legionářská. V dalších měsících snad památník doplní i zbývající výzdoby a opraví se celá architektura stavby. O návrat do původní podoby se stará obec Čkyně spolu s Československou obcí legionářskou a občany Čkyně a do budoucna se počítá s obnovou všech chybějících částí památníku. O uchování legionářských tradic v šumavské Čkyni i v dalším století trvání naší republiky tak nemusíme mít obavy! ■

SILVER A v paměti tří generací

V Sezemicích u Pardubic proběhlo 9. ledna 2019 už jedenácté setkání na památku výsadku Silver A. Tentokrát navíc věnované plk. v.v. Josefu Holcovi, válečnému veteránovi, který zemřel v březnu minulého roku.

Slavnostní setkání začalo v odpoledních hodinách pietní vzpomínkou a položením věnců na bývalém popravišti pardubického Zámku. Pak se většina účastníků přesunula do nedalekých Sezemic k památníku Alfréda Bartoše, velitele skupiny Silver A, který v Sezemicích po první světové válce vyrůstal. Hlavní program poté pokračoval v Sezemickém domě.

Na slavnostní setkání byli pozváni pamětníci, veteráni i rodinní příslušníci. Vyslechli si přednášku vojenského historika plk. gšt. PhDr. Eduarda Stehlíka, PhD., MBA. Herec Josef Somr poté přednesl ukázkou z jeho knihy Jan Kubiš: „Nezastaví mě ani to nejhorší...“ Slavnostní řečníci připomněli úmrtí plk. v.v. Josefa Holce, válečného veterána, který se účastnil krvavých bojů o Duklu a byl pravidelným hostem setkání Silver A. V loňském roce si ještě zatančil se senátorkou Miluší Horskou, bohužel tentokrát ji už k tanci vyzvat nemohl. Zemřel 17. března 2018 ve věku nedožitých 100 let.

V sále Sezemického domu byla instalována velmi emotivní výstava Vše pro vlast, která připomněla padlé a zemřelé příslušníky 43. výsadkového praporu Chrudim, jejich životní osudy i předčasná úmrtí.

Vzpomínkové setkání na Silver A se koná vždy 9. ledna a to z toho důvodu, že 9. ledna 1942 došlo k prvnímu i když

neúspěšnému pokusu o radiové spojení s Londýnem. O vysíláčku Libuši se starali právě členové výsadku Silver A (vysazení do Protektorátu Čechy a Morava 29. prosince 1941 spolu se skupinou Anthropoid a Silver B). První úspěšné radiové spojení provedl 15. ledna 1942 radiotelegrafista Jiří Potůček ze svého úkrytu v kamenolomu Hluboká u Ležáků. Potůček vysílal z podkroví strojovny a při vysílání musel ležet. Aby nedošlo k prozrazení, vysíláčku často stěhovali. Nejprve do rybářské výzkumné stanice v sádkách u Lázní Bohdaneč, pak do ležáckého mlýna, do školy v Bohdašíně a nakonec na Končiny k sedlákovi Antonínu Burdychovi. Tam ji gestapo 30. června 1942 objevilo.

Operace Silver A je v pardubickém kraji dosud velmi živé téma, které rezonuje ve vzpomínkách jejich spolupracovníků i rodinných příslušníků, kteří přežili. V Pardubicích se o Alfrédu Bartošovi, Josefu Valčíkovi i Jiřím Potůčkovi vědělo několik měsíců, lidé je znali, potkávali je na ulici, pracovali s nimi (s Valčíkem v hotelu Veselka), ale nikdo je neudal. Přestože všichni věděli, že i jim hrozí smrt. Prostým pardubickým občanům patří za jejich statečnost velké uznání.

Vzpomínkové setkání Silver A v paměti tří generací organizoval Památník Lidice, ve spolupráci s Pardubickým krajem, Statutárním městem Pardubice, městem Sezemice, Českým svazem bojovníků za svobodu, Československou obcí legionářskou a Ing. Janou Bobošíkovou. Záštitu nad tímto setkáním převzali ministr kultury ČR Antonín Staněk a hejtman Pardubického kraje Martin Netolický. ■

Ohlédnutí za oslavami v Ostravě

Text a foto
ses. Vlad'ka Francírková

V sobotu 27. října 2018 se Prokešovo náměstí v Ostravě zaplnilo vojenskou historickou technikou, legionáři, vojáky a četníky v dobových stejnokrojích, a také na koních. Prokešovo náměstí těsně sousedí s Novou radnicí. Ta byla postavena v roce 1930. O její stavbu se zasloužil první starosta Ostravy Jan Prokeš (28. 5. 1873–11. 12. 1935). Starostou města byl v letech 1918–1935.

Byly předvedeny historické automobily, hasičská technika. Prezentovaly se společenské spolky, sportovní kluby a pochodové kapely. Opět v dobových uniformách. Z Vítězného náměstí se průvod vydal po Sokolské ulici a svou slavnostní pouť ukončil na Masarykově náměstí. V čele průvodu šli sokolové s historickými prapory, za nimi následovali vojáci v uniformách rakousko-uherské armády, legionáři a prvorepublikoví vojáci a četnictvo. Přítomným návštěvníkům, kteří zcela zaplnili náměstí, nabídli herci Národního divadla moravskoslezského a Staré arény scénické představení historické události, která Ostravanům oznámila vznik Československa 28. října 1918. Z bývalé kavárny Habsburk byly násilně sundány nápisy a přepsány na kavárna Praha.

V 17 hodin zažili účastníci oslav další historickou událost, k níž došlo v roce 1924, kdy prezident T. G. Masaryk navštívil Ostravu. Přijel tehdy za doprovodu vojáků a policistů na koni, na pódiu ho přivítal projevem starosta Ostravy Jan Prokeš. Přesně zaznamenaný projev byl poskytnut Archivem města Ostravy. V závěru slavnostního zahájení přivítal občany současný primátor města Ostravy Tomáš Macura.

Slezskoostravský hrad přivítal návštěvníky v sobotu od 14 hodin. Na hradě i v podhradí se prezentovaly tematické expozice jako například prvorepubliková pošta, škola, banka, kavárna, automobilka Laurin & Klement a další. V 18.15 hod. byl slavnostně vysazen Strom republiky. Další program pro návštěvníky hradu byl na pódiu nádvoří, kde diváci zhlédli dobovou módní přehlídku, biograf s němými groteskami. Zazněly písně od Voskovce a Wericha přes slavné písně v průběhu století až po hity spojené s Ostravou. Sobotní oslavy zakončil ohňostroj.

V neděli 28. října se uskutečnil pietní akt před bustou T. G. Masaryka, kde byla slavnostně předána prst' z bojiště první světové války od Zborova, kterou před lety přivezl dnes již

zesnulý předseda Jednoty ČsOL Ostrava 1 br. genpor. Mikuláš Končický. Prst' předal ředitel KVV Ostrava plk. Ing. Jaroslav Hrabec starostovi sokolské jednoty Moravská Ostrava br. Pavlu Kramolišovi. Tímto aktem byly zakončeny oslavy 100. výročí vzniku republiky v Ostravě. ■

Šestý Zimní legiomařš

ses. Vladimíra Francírková

V rámci připomenutí si 100. výročí sedmidenní války o Těšínsko se v sobotu 19. ledna 2019 uskutčnil 6. ročník Zimního legiomařše na památku armádního generála Josefa Šnejdárka a padlých v této válce. Akce se zúčastnilo na 100 účastníků různých věkových kategorií z více míst a obcí České republiky.

Pochod měl dva směry. První vyrazil z nádraží Návší přes Filipku na horu Polední a byl o délce 9,6 km, a druhý z nádraží v Bystřici, jehož délka byla kratší, a to 5,5 km. Na hoře Polední proběhl pietní akt se vzpomínkou na události v lednu 1919.

Nutno připomenout, že několik odvážlivců v rámci akce přenocovalo na hoře Polední. Akce byla pořádána Klubem vojenské historie 1. prapor Ostrava a Československou obcí legionářskou. Každý účastník pochodu dostal na vrcholu pamětní list VI. Zimního legiomařše. ■

Výstava Strážnice v éře první republiky

JEDNOTA ČSOL V HODONÍNĚ

text br. Lukáš Lexa, předseda jednoty
foto Rostislava Svobodová

U příležitosti 100. výročí vzniku samostatného Československa jsme s finanční podporou Ministerstva obrany ČR uspořádali výstavu Strážnice v éře první republiky. Výstava probíhala po tři měsíce od podzimu 2018 do počátku letošního roku v Městském muzeu ve Strážnici. Představila vznik

republiky z perspektivy obyvatel Strážnice, ale i následná léta prosperity, krize a osudového podzimu 1938. Celkem navštívilo výstavu přes 400 návštěvníků. Jsme rádi, že se do zapůjčení exponátů zapojili i strážniční občané, a chtěli bychom jim touto cestou poděkovat. Stejně tak děkujeme Národnímu ústavu lidové kultury a Městskému muzeu ve Veselí nad Moravou za zapůjčení figurín i Základní umělecké škole ve Strážnici a akordeonistovi Vojtěchu Hadašovi za hudební vystoupení na vernisáži výstavy. Plodná spolupráce s Městským muzeem ve Strážnici funguje již od roku 2013 a chtěli bychom touto cestou srdečně poděkovat řediteli Mgr. Ivo Vratislavskému za kooperaci při řadě společných akcí, kterými jsme připomněli odkaz čs. legií a zakladatelů novodobého čs. státu a uctili památku vojáků padlých v první světové válce. ■

Jan Kudlič – hrdina „od vedle“

text br. Miroslav Kaufner
foto br. Miroslav Kaufner

JEDNOTA ČSOL V ROKYCANECH

Iv letošním roce jsme uctili památku Jana Kudliče. Dalo by se říci – hrdiny z vedlejší vesnice. Obec Mokrouše, kde se Jan Kudlič narodil, v té době patřila do správního okresu Rokycany. Dnes už je to sice okres Plzeň město, ale přesto ho bereme jako „našeho“. Od jeho smrti uplynulo dlouhých 76 let.

V sobotu 9. března 2019 se konal 6. ročník „Memoriálu majora in memoriam Jana Kudliče“, tedy střelecké soutěže konané jako připomenutí tohoto hrdiny. Střeleckou soutěž pořádá AVZO TŠČ PS Volduchy, Klub vojenského muzea na demarkační linii a Jednota ČSOL v Rokycanech na střelnici v Mýtě. Soutěžní střelba probíhala pouze z krátkých zbraní, ale mimo soutěž bylo možné střílet i z dlouhých zbraní.

Nadace pozemního vojska AČR za spolupráce Klubu vojenského muzea na demarkační linii v Rokycanech uspořádali v neděli 10. března v Mokrouších i pietní akt. Mezi pravidelné

účastníky patří rovněž Český svaz bojovníků za svobodu, Česká a slovenská obec dělostřelecká a samozřejmě bratři rokycanské jednoty Československé obce legionářské v historických stejnokrojích. O hudební (přesněji pěvecký) doprovod se postarali členové folklórního souboru Rokyti. Letošního ročníku se zúčastnil i starosta Rokycan pan Václav Kočí. Pro širokou veřejnost byla k dispozici výstava nejen o Janu Kudličovi, ale i o bitvě u Sokolova jako takové. Přes deštivé počasí byla hojná účast nejenom ze strany organizátorů, ale i z řad místních občanů.

Nedávno jsem odpovídal na otázku: „K čemu to? Stojí za to připomínat si padlé vojáky?“ Dnes prý, kdyby na „to“ došlo, by se zase celý národ znovu zaprodal... Já myslím, že to cenu má. Stojí to za to. I dnes existují hrdinové, kteří jsou ochotni nasadit svůj život za naši vlast. A právě Jan Kudlič už svůj život za svobodu vlasti položil – u něj pochybnosti mít nemusíme. Ten si naši úctu jednoznačně zasloužil. ■

Pietní akt obětem holocaustu

text br. Milan Pilmajer,
br. Michal Šlerka
foto Jiří Fojtík

JEDNOTA ČSOL VE VALAŠSKÉM MEZIŘÍČÍ

Upříležitosti mezinárodního dne obětem holocaustu se rozhodli členové Jednoty ČSOL ve Valašském Meziříčí uspořádat v neděli 27. ledna 2019 pietní akt, který se konal na místě bývalé synagogy na Vodní ulici ve Valašském Meziříčí a navštívilo ho přes 60 návštěvníků v širokém věkovém spektru. Místní památník holocaustu nesoucí 150 jmen zavražděných židovských občanů vznikl roku 2004. Letos poprvé tuto akci pořádala naše jednota ve spolupráci s řadou místních institucí. Na úvod návštěvníci uslyšeli tóny písně Ha – Tikva a úvodní slovo předsedy jednoty br. Milana Pilmajera. Po něm promluvil další významný hosté. Vzpomínkovou akci zaštil mimořádný a zplnomocněný velvyslanec státu Izrael v České republice J. E. Daniel Meron. ■

Poděbradská jednotka v roce osmičkových výročí

br. Zdeněk Talíř
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL V PODĚBRADECH

V roce velkých osmičkových výročí zůstal poněkud stranou rok 1968. Vedle velkolepých oslav 100. výročí vzniku samostatného československého státu jsme si totiž připomínali i 50 let od vstupu armád pěti států Varšavské smlouvy na naše území a počátku „dočasné“ okupace sovětskou armádou.

Členové Jednoty ČsOL v Poděbradech, jejíž nedílnou součástí je KVH Druhý pluk Nymbursko, se zapojili do celé řady regionálních i celostátních akcí k 100. výročí vzniku našeho státu. Z těchto aktivit připomínáme jen ty nejvýznamnější, a to především organizaci jedno i vícedenních legionářských táborů a polních ošetřoven s prezentací výstroje a výzbroje pro školy i veřejnost (Čelákovice, Říčany, Litoměřice, Ústěk, Mčely a další). Z nich byl zejména velice náročný i úspěšný třídní legiotábor v Říčanech, který navštívilo 682 žáků základní školy. V „živé historické expozici“ se děti nejen názorně a poutavě seznámily s legionářskou každodenností, ale odvážní jedinci mohli také ochutnat nefalšovanou stravu z polní kuchyně.

Na žádost zástupců rady měst a obcí poskytovali členové našeho KVH čestné stráže a doprovodné programy při oslavách 100. výročí vzniku republiky. Členové naší jednoty dále zajišťovali besedy o legionářích, spojené nejen s oblíbenými prezentacemi historické výstroje a výzbroje, ale i s představením knihy paměti našeho bývalého člena, kováře a legionáře B. Suchánka. Editorům této publikace bylo Klubem autorů literatury faktu uděleno čestné uznání v kategorii mezinárodních cen E. E. Kische. Členové naší jednoty i KVH měli výrazný podíl i na programu a organizaci víkendového kulturního festivalu

na zámku Křívec. Zároveň se zapojili do programu oslav stoletého státního jubilea i jako čestná stráž při symbolických návštěvách TGM, a to zejména v Říčanech, Křinci a Ústěku.

Vedle toho jsme jako jeden z mála spolků v několika vystoupeních našim občanům připomenuli i neblahé události srpna 1968. Součástí těchto vzpomínkových akcí, pořádaných městy a organizacemi, byla i stylizovaná hraná scénka příjezdu prvních sovětských okupantů 21. srpna 1968, zachycující různé projevy odporu našich občanů. Celá ukázka se setkala s velkým zájmem diváků. U starších občanů vyvolávala smutné vzpomínky a mladým osvětlovala část naší nedávné historie. Poprvé jsme tyto tragické události připomenuli 28. dubna v Praze-Bohnicích v rámci 2. ročníku Grand veterán s přímými vstupy českého rozhlasu Radiožurnál a s velkou účastí dobových automobilů. Dalším místem, které projevilo velký zájem o uspořádání uvedené ukázky a v srpnu ji velkolepě pojalo, bylo město Nymburk. Nedaleko se totiž nacházel vojenský prostor Milovice-Mladá,

v němž bylo soustředěno největší množství okupační armády včetně velitelství Střední skupiny sovětských vojsk. Mnozí pamětníci si ještě pamatují obtížné i specifické soužití s okupanty. Další prezentace naší okupační ukázky proběhla ve Vesci u Liberce ve spolupráci s místní jednotou ČsOL a klubem vojenské historické techniky.

Posledním městem, v němž byla naše ukázka prezentována, byly na konci října Poděbrady. V rámci příjezdu Legiovlaku byly městem uspořádány velké vzpomínkové slavnosti, připomínající nejen rok 1918, ale i další významné mezníky našeho státu. Organizátoři nás požádali především o připomenutí událostí ze srpna 1968.

Připomenutím těchto událostí jsme chtěli vyjádřit naději i odhodlání, abychom už nikdy nebyli nuceni bezbranně přihlížet zahraniční agresii, jako tomu bylo nejen po Mnichovu, ale i v roce 1968. ■

PŘES PŘEKÁŽKY KE HVĚZDÁM

Michal Rak
foto archiv ČSOL

100 LET BRITSKÉHO KRÁLOVSKÉHO LETECTVA A PRVNÍ ČS. STOPA

Letos 1. dubna oslavilo století existence britské Royal Air Force (RAF), první samostatné letectvo na světě. Vzniklo sloučením Královského leteckého sboru (RFC – Royal Flying Corps) Britské armády a Královské námořní letecké služby (RNAS – Royal Naval Air Service) Královského námořnictva. Již na konci roku 1918 u něj sloužil první Čechoslovák.

Piloti 56. perutě RAF před svými letouny S.E.5a ve Francii, léto 1918. Velitelem jednotky byl v té době Edward „Micky“ Mannock, vítěz 61 leteckých soubojů. Padl 26. července 1918 a v roce 1919 byl posmrtně vyznamenán Viktoriíným křížem.

Generál Jan C. Smuts (1870–1950) se stal „otcem RAF“. Po válce vstoupil do politiky a v letech 1939–1948 zastával post premiéra Jižní Afriky.

proti náletům vzduchodolů a těžkých bombardovacích letadel, vyhledávaly také ponorky. Další perutě sloužily na středním východě a v Africe proti Osmanské říši, na Balkáně a také v Itálii. Zde se letci RAF často utkávali s letci z českých zemí ve službách rakousko-uherského letectva.

Britští letci se také brzy stali, stejně jako v jiných zemích, národními hrdiny a celebritami. Celkem 17 letců RFC/RNAS/RAF obdrželo nejvyšší britské vyznamenání Viktoriín kříž, čtyři z nich po smrti (celkem bylo během první světové války uděleno 628 těchto křížů). Během války také v letectvu sloužili muži ze všech koutů Britského impéria.

Od vypuknutí 1. světové války v roce 1914 do roku 1918 prodělalo letectví velký skok kupředu a letadlo jako zbraň získávalo stále více na důležitosti. Zatímco na začátku se jí účastnilo jen menší množství strojů, často zcela nevyzbrojených, v roce 1918 již existovaly flotily těžkých bombardérů schopných zasahovat města v týlu a těžce vyzbrojených stíhaček schopných plnit řadu úkolů. Již v srpnu 1917 napsal generál Jan Smuts zprávu, ve které uvedl, že se blíží doba, kdy se letecké operace stanou hlavním prostředkem vedení války, a vše ostatní bude odsunuto do pozadí. Doporučil také vznik samostatného letectva. Britský Válečný kabinet jeho zprávu a návrh akceptoval a v listopadu 1917 Smutse pověřil jeho organizací. V roce 1918 bylo RAF nejsilnější leteckou silou. Zatímco na začátku války měly obě letecké složky zhruba 100 letadel a asi 9 000 mužů, na jejím konci mělo RAF ve výzbroji přes 20 000 letadel a ve stavu přes 300 000 mužů a žen. Ovšem ani ztráty nebyly lehké, padlo či zahynulo přes 9 500 letců.

V roce 1918 RAF operovalo nad všemi frontami. Tou hlavní byla samozřejmě západní ve Francii a Belgii, mnoho perutí ale sloužilo i na domácí frontě, kde bránilo civilní obyvatelstvo

FRANTIŠEK CÍSAŘ – PRVNÍ ČS. LETEC V RAF

Méně známou kapitolou z dějin RAF je nasazení jeho perutí na ruském území během občanské války, která vypukla po bolševické revoluci. Perutě RAF operovaly v Baltském moři, na jihu i severu Ruska. Zatímco v prvních dvou oblastech se RAF objevilo až na přelomu let 1918 a 1919. V okolí přístavů Murmansk a Archangelsk se první britské stroje objevily již v červnu 1918. Sever se stal centrem rozsáhlé spojenecké operace, jejímž hlavním cílem bylo obsadit velké sklady materiální pomoci, kterou Spojenci do Ruska posílali v předchozích letech, aby nepadal do rukou Němců nebo bolševiků. Operace měly také podpořit čs. legie a další protibolševické síly a být zárodkem plánované nové protiněmecké fronty. Případná porážka bolševiků měla být vítaným bonusem. Po konci první světové války však podpora podobných akcí upadala a expedice své cíle nesplnila. Poslední spojenečtí vojáci sever opustili v říjnu 1919. S Brity zde však bojovala i skupina Čechoslováků.

V době vypuknutí bojů mezi čs. jednotkami a bolševiky bylo v Moskvě internováno několik našich vojáků, kteří zde plnili rozličné úkoly. Zde sídlící francouzská vojenská mise je

Vzhledem k přírodním podmínkám na severu Ruska sem Britové poslali řadu plovákových letadel. Z Oněžského jezera např. působily zcela nové pozorovací stroje Fairey IIIc.

však vyreklaovala pro západní frontu, a protože konflikt se spojenci ještě nepropukl, bolševici souhlasili. Čechoslováci z Moskvy vyrazili 1. června. V té době ale již nepřátelství vzniklo a naši se na cestu vydali v utajení. Po dlouhé a dobrodružné cestě dorazili do Murmansk. Dále měli pokračovat

do Francie, ale velitel expedičního sboru gen. F. C. Pool to zamítl, že lidé znající Rusko a ruský jazyk se mu budou hodit.

Mezi „vybranými“ byl i František Císař. Ten se narodil 21. března 1895 v Plzni a vychodil průmyslovou pokračovací školu. Poté se živil jako fotograf. V březnu 1915 byl odveden

František Císař před víceúčelovým letounem Spowith 1 1/2 Strutter slavo-britské perutě. Tyto stroje byly sériově vyráběny v Rusku, další sem dodali Spojenci. Po vypuknutí občanské války byly široce využívány oběma stranami.

František Císař s filmovou kamerou na místě pozorovatele v letounu Phönix C.I čs. letectva začátkem 20. let 20. století

k zeměbranceckému pěšímu pluku č. 7, se kterým odešel na východní frontu. Zde v červnu 1915 padl na řece San do zajetí. V březnu 1916 se hlásil do čs. vojska, ale v červnu dobrovolně vstoupil do ruského letectva. Rusy pravděpodobně zaujalo jeho povolání fotografa. Prodělal půlroční výcvik pozorovatele (možná i pilotní školu) v Gatčíně u Petrohradu, načež sloužil u 21. leteckého oddílu 3. armády a od Rusů obdržel Kříž sv. Jiří a Medaili sv. Jiří, obě 4. stupně.

Po rozkladu východní fronty přešel v srpnu 1917 do čs. vojska, kde sloužil u umělecko-literárně statistické komise 1. divize. Podílel se na filmovém zachycení formování a života vojáků v rajonu Polonné v zimě 1917–1918. V dubnu 1918 byl poslán do Moskvy k nákupu potřebného vybavení pro fotolaboratoř. Zde byl zadržen bolševiky a s ostatními vyreklamován Francouzi.

František Císař v čs. uniformě po návratu do republiky

Nadporučík František Císař, pravděpodobně rok 1945. Na uniformě má stužky udělených vyznamenání a „křídélka“ RAF.

Archangelsk-Volodga. Společně se jim podařilo potopit ozbrojený monitor Děduška a po sestřelení v týlu fronty odmontovali kulomet a probili se ke svým. Za projevenou odvahu byl Brity povýšen na podporučíka a vyznamenán Záslužným leteckým křížem (DFC). Ještě předtím od nich obdržel Medaili za vzornou službu (MSM) a Medaili za vynikající chování (DCM). V červnu 1919 se s ostatními Čechoslováky vrátil do vlasti. Zde pokračoval ve vojenské službě. Byl přidělen ke kinematografickému oddělení MNO a v lednu 1920 povýšen na nadporučíka. Obdržel také Čs. válečný kříž, Revoluční medaili a Medaili vítězství.

Záhy se ale začaly projevovat disciplinární prohřešky, obvinění ze zpronevěry, využívání armádního vybavení k soukromým účelům a ohrožení dobrého jména vojska. Ačkoliv bylo ve většině případů obvinění pro nedostatek důkazů staženo, byl v březnu 1921 zproštěn služby a v červenci 1922 přeložen do výslužby. Jeho další osudy, kromě toho že byl na podzim 1938 mobilizován neznáme. ■

V neděli 11. ledna 1920 se konala slavnostní bohoslužba v chrámu sv. Mikuláše na Starém městě, po níž bylo prohlášeno založení Církve československé

VZNIK CÍRKVE ČESKOSLOVENSKÉ

Jan Boček

Po vzniku ČSR a po politických změnách v novém státě byla římskokatolická církev vnímána jako nástroj protičeské politiky. Katoličtí duchovní, kteří byli sdruženi v Jednotě katolického duchovenstva, požadovali reformy v církvi, včetně používání českého jazyka v liturgii. Když navrhované církevní reformy ostře odmítla papežská kurie i papež Benedikt XV., byla 8. ledna 1920 založena Církev československá. Nová církev byla a je specifickou národní reformační církví, navazující na Utrkvistickou církev, která byla po roce 1620 potlačena protireformací.

JEDNOTA KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

Po vzniku republiky modernističtí kněží obnovili Jednotu katolického československého duchovenstva a jejím předsedou se stal kněz a spisovatel J. Š. Baar. Toto hnutí mělo za cíl prosazovat reformy v katolické církvi. Jednota katolického duchovenstva byla skupina katolického kléru, která podporovala Československou vládu. Nejaktivnějšími kněžími v jednotě byli J. Š. Baar, M. Pavlík, B. Zahradník-Brodský, K. Farský A. Spisar, J. Hoffer a F. Stibor. Jednota vypracovala obsáhlý reformní program (viz kniha – Obnova církve katolické v ČSR). Reformy se týkaly zejména rozšíření církevní

samosprávy včetně spolupráce s laiky, úpravy při obsazování far, volby biskupů, liturgie v národním jazyce, úprav kněžského studia, povolení pohřbů žehem, úprav breviáře a zdobovolení celibátu (při dotazníkové akci mezi kněžstvem ohledně celibátu v lednu 1919 bylo zjištěno, že značná část katolického duchovenstva nezachovává celibát a žije v nelegitimním manželství). Velkou překážkou pro reformní hnutí v Čechách a na Moravě v roce 1919 byla obava některých duchovních, že ztratí bohatou faru nebo výhodné postavení. Římskokatolická církev v českých zemích vlastnila ohromný majetek, který tvořil i politickou moc. Sedmnáct

*Th. Dr. Karel Farský, patriarcha
Církve československé*

*Ferdinand Stibor, biskup
Církve československé v Moravské Ostravě*

*Gorazd, biskup
Pravoslavné církve československé*

církevních představitelů vykazovalo příjem z benefítů větší jak jeden milion korun tehdejší měny. Pražské arcibiskupství vlastnilo 23 069 ha pozemků, Svatovítská kapitula 10 891 ha, sedmnáct klášterů, kde mniši skládali slib chudoby, vlastnilo 56 394 ha. Olomoucké arcibiskupství mělo 22 statků o rozloze 47 917 ha, železářnu, slévárnu, 17 pil, pět cihelen, strojířnu, 11 pivovarů, deset mlýnů, osm lihovarů a ve správě 23 zámků. Arcibiskupství vratislavské vlastnilo ve Slezsku 34 666 ha pozemků a Řád německých rytířů 16 914 ha převážně lesů. Téměř každá fara pak vlastnila tzv. „záduší“ – pozemky, které byly pronajímány maloroľníkům. Prudký rozvoj katolického modernismu v Českých zemích nešel pozornosti papežské kurie. Navrhované reformní snahy českého duchovenstva v mnohém předběhly vývoj římskokatolické církve ve 20. století. Některé z požadavků reformistů byly schváleny s odstupem 45 let na II. vatikánském koncilu (1962–1965), ale některé z nich dosud čekají na schválení Vatikánu.

V květnu 1919 se Jednota rozhodla vyslat delegaci do Říma, která jednala o reformních snahách s papežskou kurií. Československá vláda vzala delegaci vyjednávačů pod svoji ochranu a všichni obdrželi diplomatické pasy. Delegace se setkala s papežem, s kterým probrala memorandum týkající se církevních reforem a odvolání i jmenování nových biskupů. Protože tehdy ještě platila protimodernistická nařízení z roku 1910, papež Benedikt XV. navrhované reformy tvrdě odmítl.

Novým pražským arcibiskupem se 9. září 1919 stal F. Kordač, který na pokyn papeže Jednotu katolického duchovenstva rozpustil. Později sám arcibiskup (v roce 1931) byl donucen na svůj úřad rezignovat po sporu a aféře s pražským nunciem Pietrem Ciracim (vzniklý spor byl pravděpodobně způsoben antiliberálním postojem F. Kordače – na rozdíl od papeže Pia XI.). Reakcí na jmenování nového pražského arcibiskupa a odmítnutí reforem v římskokatolické církvi byl vznik (z radikálních členů jednoty) Klubu reformních kněží. Neaktivnějšími členy klubu byli Matěj Pavlík, Gustav Procházka, Rudolf Pařík, Karel Vodička, Václav Falta, Oskar Malý a Ferdinand Stibor a předseda klubu Karel Farský. Členové klubu se rozhodli, že budou prosazovat realizaci reforem i proti zákazu arcibiskupa, a tak v krátké době uzavřelo více jak 50 římskokatolických duchovních veřejný církevní sňatek s ženami, s kterými žili v nelegitimním manželství.

ZALOŽENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ CÍRKVE

Českomoravský episkopát byl o přípravách k vyhlášení samostatné církve informován, a proto biskupové pastýřským listem zakázali o Vánocích v kostelích české bohoslužby. Přes tento zákaz byly slouženy české bohoslužby v řadě kostelů v Čechách a na Moravě. Na Nový rok se české bohoslužby sloužily i v chrámu sv. Mikuláše na Starém Městě v Praze. Na schůzi Klubu reformních kněží 8. ledna 1920 v Národním domě v Praze na Smíchově se delegáti dohodli, že není možné reformy v římskokatolické církvi demokraticky prosadit, a proto nezbývá jiné řešení než založit novou národní církev s názvem Církev československá. Bylo rozhodnuto, že do správy církve budou povoláni i laici a život nově vzniklé církve bude prozatímně řídit církevní výbor. Dále bylo rozhodnuto, že do církevního sněmu bude zřízení církve římskokatolické a služby Boží budou české. V neděli 11. ledna 1920 se konala slavnostní bohoslužba v chrámu sv. Mikuláše podle českého misálu. Po evangeliu E. Dlouhý Pokorný přečetl z kazatelny Prohlášení o založení Církve československé. Poté zazněla státní hymna a svatováclavský chorál.

Počátky nové církve byly velmi těžké, protože začínala svoji činnost bez hmotného zajištění. Pražský arcibiskup prohlásil, že každý kněz, který neuposlechne římskokatolickou církev, bude vyloučen z církve a zbaven veškerého úřadu učitelského, kněžského a pastýřského, a nebude schopen vysluhovat svátosti. Pokud kněz bude přes zákaz vykonávat posvátné obřady, dopouští se těžkého hříchu svatokrádeže.

Československá církev byla schválena státem až 15. září 1920 a kněží (i ženatí) do té doby nepobírali od státu žádné finanční prostředky. Duchovní se proto snažili najít civilní zaměstnání, aby užívali nejen sebe, ale i svoje rodiny. Oporou pro počáteční činnost církve byli především kněží penzisté a kněží mimo církev. Kněží i věřící překonali těžko představitelné problémy, a to jen díky nesmírné obětavosti a víře v novou církev, která navázala na českou reformaci. Církev československá rychle početně narůstala o legionáře, sokoly, hasiče a obyvatele nižší i střední třídy. Již v roce 1921 měla podle statistických údajů 109 farností a 523 332 věřících, z toho 437 377 v Čechách, 61 786 na Moravě, 24 069 ve Slezsku a zbytek na Slovensku. Další snížení počtu věřících v římskokatolické církvi bylo o ty, co vystoupili z církve a zůstali bez vyznání. Takový úbytek katolických věřících

znamenal i snížení finančních zdrojů pro fary z desátků a pro kněze ze štolových poplatků (peníze pro kněze za liturgické úkony, jako je křest, svatba, pohřeb, kde kněz musí nosit stolu). Nárůst věřících v nové církvi v některých městech byl tak veliký, že počet římských katolíků byl v menšině. V některých obcích přestoupili do nové církve celé farnosti i s farářem, a proto některé katolické kostely užívala pouze Československá církev a některé kostely užívaly obě církve. Katoličtí biskupové se snažili zmenšit odliv věřících, a tak ve Vatikánu prosadili částečné zavedení českého jazyka do liturgie a obřadů a vydali Misál s českými zpěvy a litaniami. Vedoucí představitelé Církve československé předpokládali, že se podle Ústavy republiky (na základě proklamace o rovnosti všech vyznání) uskuteční majetkové vyrovnání a že z výnosu církve římskokatolické budou podporovány i ostatní církve. Protože Církev československá navázala na českou reformaci, předpokládalo se, že některé zkonfiskované kostely v období rekatolizace po roce 1620, budou přiděleny Církvi československé. Jenom na Moravě a ve Slezsku bylo v rámci rekatolizace zabráno 668 kostelů Utravistické církvi a Jednotě bratrské. V Čechách byl počet zabraných kostelů ještě vyšší. Používání kostelů Československou církvi římskokatoličtí biskupové označili za loupež a varovali katolické duchovní před spoluužíváním kostelů. Postupně se změnil politické podmínky v zemi a v roce 1922 bylo Nejvyšším soudem v Praze potvrzeno dispoziční právo na kostely římskokatolické církvi. Proto používané kostely a kaple Církvi československou musely být vráceny římskokatolické církvi na základě soudních rozhodnutí. Vztahy mezi oběma církvemi byly velmi vyhrcoené a docházelo nejen k slovním útokům, ale i k fyzickému napadení duchovních i věřících Církve československé. Při pohřbech často katoličtí faráři zakazovali zvonit a mnohdy katoličtí faráři odmítli dát svolení k pohřbu příslušníků Církve československé na římskokatolických hřbitovech a musely mnohdy zasahovat až příslušné úřady hejtmanství. Proto ve dvacátých letech minulého století vznikaly

v Čechách a na Moravě stovky obecních hřbitovů, kde mohli být pohřbíváni zemřelí (i žehem), bez rozdílu náboženského vyznání, i sebevrazi. (Pohřbívání žehem bylo v římskokatolické církvi povoleno až v roce 1969 za papeže Pavla VI.)

PRAVOSLAVNÁ KRIZE

Církev československá po svém vzniku hledala možnost jak vysvětit biskupy, kteří by měli tzv. Apoštolskou posloupnost (biskupy v římskokatolické církvi světí biskupové, aby byla zachováno následnictví, které sahá až k apoštolům). Proto vstoupila do jednání se Srbskou pravoslavnou církvi, která 25. září 1921 vysvětila v Bělehradě na biskupa Matěje Pavlíka, který přijal jméno Gorazd. (Gorazd – žák Cyrila a Metoděje byl asi v roce 900 vysvěcen na biskupa a povýšen na moravského arcibiskupa). V nové církvi byli stoupenci jak K. Farského, tak biskupa Gorazda. Většinu věřících byl ale svobodně křesťanský směr K. Farského bližší než pravoslaví biskupa Gorazda. Pouze asi 8 tisíc věřících a několik duchovních vystoupilo z Církve československé a založilo Československou pravoslavnou církev. I přes rozdílnost názorů zůstali K. Farský s biskupem Gorazdem přáteli.

SVĚCENÍ BISKUPŮ

Československá církev na svém prvním sněmu (28.–30. srpna 1924) učinila rozhodnutí, že při svěcení kněžstva budou vystupovat jako spolusvětitelé jak kněží, tak i laici. Dne 6. ledna 1925 v chrámu sv. Mikuláše v Praze církev vysvětila první biskupy. Svěcení se zúčastnili vysvěcení kněží s apoštolskou posloupností (jeden pravoslavný a pět z římskokatolické církve) a šest laiků pokřtěných v římskokatolické církvi, kteří vkládali ruce na hlavy zvolených biskupů K. Farského, Gustava Procházky a Ferdinanda Stibora při modlitbě za sestoupení Ducha svatého. Čtvrtý biskup Rostislav Stejskal byl vysvěcen dodatečně v Olomouci. Církev československá při ordinaci biskupů vycházela ze zásady, že církev je nositelkou apoštolské posloupnosti jako celek. ■

Snímek nově vysvěcených duchovních Církve československé na počátku roku 1925

PŘÍBĚH LARISCHOVY VILY

text Šárka Kuchtová, ČRo Pardubice
foto Šárka Kuchtová, Tomáš Vlach,
br. František Bobek, archiv ČSOL

Československá obec legionářská vlastní od roku 2015 Larischovu vilu v Pardubicích, kde je mnoho krásných domů. Larischova vila je ale výjimečná. Jejími chodbami se prohnaly evropské a vlastně i světové dějiny. V roce 1885 si ji nechal postavit hrabě Jiří Larisch-Mönnich na zelené louce. Vila to byla tak honosná, že místní jí už během stavby začali říkat Zámeček. Neuvěřitelný příběh Larischovy vily vám představíme ve čtyřech pokračováních. V tomto čísle Legionářského směru předkládáme první část.

LARISCHOVÉ A JEJICH ROLE V MAYERLINGSKÉ TRAGÉDII

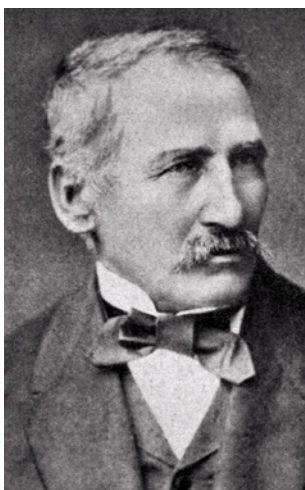
Hrabě Jiří Larisch-Mönnich, pocházející z vlivného ostravského rodu Larischů, si chtěl v Pardubicích postavit rodinné sídlo. Co ho přitahovalo k malému provinčnímu východočeskému městu, které mělo v roce 1885 kolem 10 tisíc obyvatel? Nejspíš to, že se každý podzim, od října do Vánoc, měnilo v Las Vegas. Do Pardubic se sjížděli šlechtici z celé Evropy na takzvané parforsní hony. A právě proto vybral hrabě Larisch pro stavbu svého sídla Pardubice.

Původně chtěl stavět svoji vilu blízko Chrudimky na Vinici. Už tenkrát tam ale Střelecký spolek měl svoji střelnici, stěhovat se nechtěli a hrabě zas určitě nechtěl mít střelnici za zdí svého sídla. Hledal proto náhradní pozemek a našel ho až pár kilometrů za městem na okraji obce Pardubičky.

Bohužel se nedochovaly původní plány stavby a tak není možné s jistotou potvrdit skutečného autora projektu. Většina odborníků se přiklání k verzi, že autorem Larischovy vily je známý slatiňanský architekt a stavitel František Schmoranz starší. To, že na stavbu dohlížel, dokládají dobové články v časopise Pernštejn:

1. dubna 1885, Pernštejn

Hrabě Larisch, jenž zakoupiv část pozemků u Pardubiček na nich stavěti se jal, pokračuje ve stavbě velmi rychle a dnes

František Schmoranz st.

Ize již říci, že stavba to bude velmi velká. Zdivo pro stáje koňů jest již značně nad povrchem: stáje, jak se nám sděluje, budou pro 40 až 50 koní. Vedle hlavních stájů budou i stáje pro matky, jež rovněž se svým zdivem na základy se zvedají. Villa nádherná, jejíž stavbu provádí architekt pan Schmoranz, státi bude na jihozápadě od města zdejšího a již zcela od hlavních stájů. K městu Pardubicům jest vyhlídka jen lesem, ač dá se přehlédnouti vše a zjednány budou dojísta průseky, jimiž se plná vyhlídka otevře. Za to přeutěšená vyhlídka jest odtud k jihu, ke Chrudimi a částečně i směrem k Hrochovu Týnci. Prozatímně pracuje se na základech ušlechtilé této stavby, která ozdobou bude krajiny.

Stavba byla hotova za pouhý jeden rok a stala se oblíbeným místem večírků v době podzimních honů. A to přesto, že hrabě Larisch nebyl příliš společenský typ, o to více si ale ve vyšší společnosti líbovala jeho žena hraběnka Marie Larischová, která byla neteří císařovny Alžběty (známé jako Sisi). Hraběnka Larischová trávila většinu roku ve Vídni a nevynechala žádný ples, operu, či jinou možnost, jak se nechat vidět. Byla to velmi krásná žena, nepříliš šťastná v manželství se suchopárným hrabětem Larischem. Její obliba ve vyšších společenských kruzích se jí nakonec stala osudnou. Byla to právě hraběnka Marie Larischová, kdo seznámil korunního prince Rudolfa (jejího bratrance) se sedmnáctiletou Mary Vetserovou.

LIBERÁLNÍ RUDOLF NA TRUC OTCI

Korunní princ Rudolf se narodil 21. srpna 1858 císaři Františku Josefovi I. a císařovně Alžbětě Bavorské. Jako jediný syn mocnáře byl i následníkem trůnu. Byl ale osobou přinejmenším problematickou. Jeho liberální smýšlení a nevázaný životní styl nesouzněl s habsburským směřováním ani dvorní etiketou. Spory s otcem byly na denním pořádku. Princ Rudolf se stýkal s vídeňskými novináři a svými názory se netajil. Publikoval například v týdeníku *Neue Freie Presse*, ve smyslu nutnosti reformovat monarchii a dát více prostoru střední vrstvě tedy buržoazii. Rakouský korunní princ nesnášel nacionalismus a neměl rád ani německého císaře Viléma I.

Následník trůnu byl ožen s belgickou princeznou Štěpánkou. A vztah to zřejmě, i přes narození potomka, nebyl příliš šťastný. Dál navštěvoval podniky nevalných pověstí a zřejmě se v některém z nich nakazil pohlavní chorobou, kterou přenesl i na svou ženu. Princezna

Marie Larischová

Štěpánka proto už nemohla mít další děti. Princ Rudolf byl už před svými třicátými narozeninami nemocným mužem, trpícím častými bolestmi a pravděpodobně i depresemi. Pravidelně užíval morfiu a netajil se myšlenkami na dobrovolný odchod z tohoto světa. Společnou smrt navrhoval například jedné ze svých milenek, vídeňské prostitutce Mizzi Casparové. Tě se ale s Rudolfem na věčnost nechtělo. A tak po nějakém čase princ Rudolf přesvědčil jinou mladou ženu, která pravděpodobně už čekala jeho dítě, sedmnáctiletou Vídeňanku Mary Vetserovou.

SMRT V MAYERLINGU

Císař se dozvěděl o vztahu Rudolfa s Mary Vetserovou a důrazně ho žádal, aby tento nelegitimní svazek rychle ukončil. Současně ohlásil slavnostní rodinnou večeři, aby prezentoval stabilitu Habsburské rodiny. Na tu už ale nezvedený syn nedorazil a odjel společně s Mary na svůj lovecký zámek nedaleko Vídně do Mayerlingu. Právě tam oba

30. ledna 1889 brzy ráno našli mrtvé.

Přestože oba zanechali dopisy na rozloučenou, vyrojilo se ihned mnoho teorií, jak a proč následník trůnu zemřel. Nejrozšířenější spekulací byla teorie vraždy, provedené na příkaz otce Františka Josefa, kterému se následník trůnu údajně nezdál způsobit vládnout. Vyšetřování tragédie bylo přísně tajné, ale v roce 1955 potvrdila teorii o sebevraždě hraběnka Zoe Wassilko-Sereckí,

Mary Vetserová

která měla možnost nahlédnout do spisu. „Nikde jsem nenašla sebemenší poznámku a podezření, že by byl korunní princ zavražděn,“ vypověděla hraběnka.

Smrt jediného následníka trůnu (ať už dobrovolná, nebo spáchaná cizí rukou) byla pro mocnářství velkým problémem. Panovníctví přecházelo na větev císařova bratra. František Josef I. musel ale v první chvíli vyřešit pohřeb Rudolfa, chtěl-li jeho tělo uložit do rodinné habsburské hrobky. Pokud Rudolf byl sebevrah a možná i vrah, musel císař vyprosit povolení k církevnímu obřadu u Svatého stolce. Na informace o Mary Vetserové bylo okamžitě uloženo embargo, v tisku se její jméno nesmělo objevit. Lidé si přesto v celé Evropě šeptali příběh velké lásky s tragickým koncem. Tělo Mary Vetserové bylo potají převezeno do nedalekého opatství Heiligenkreutz a tam na příkaz císaře bez obřadu pohřbeno do vysvěcené země. Snad její duše došla pokoje, protože o jejích ostatcích to říci nelze. Různí podnikavci ve snaze dokázat, že všechno bylo jinak, několikrát vyzvedli její tělo z hrobu. Poslední antropologický

Korunní princ Rudolf

Lovecký zámek v Mayerlingu

Vražedná zbraň a dopisy na rozloučenou

průzkum proběhl počátkem devadesátých let dvacátého století a ten prokázal, že sedmnáctiletá Mary Vetserová byla zastřelena. A aby i její ostatky spočinuly v pokoji, rakev nechaly místní úřady zalít betonem. Hrobka Mary Vetserové je dnes turisticky zajímavým místem na hřbitově v Heiligenkreutzu.

DNES JE V MAYERLINGU MUZEUM

Císař nechal po tragédii zbourat Rudolfovu ložnici a místo ní vybudovat kapli, která nápadně ční z komplexu zámku. Oltář stojí v místě, kde vyhasl život prince Rudolfa. Císař poté budovu daroval řádu bosých karmelitek, výměnou za slib, že se za jeho syna budou modlit. Kaple je přístupná veřejnosti a zájemci o historii Mayerlingské tragédie můžou navštívit i přilehlé muzeum, které v klášteře otevřely jeptišky. Jsou v něm popsány všechny známé skutečnosti i domněnky, které se týkají osudné noci z 29. na 30. ledna 1889, vystaveny jsou fotografie všech aktérů, dopisy na rozloučenou i vražedná zbraň. A svoje místo má v muzeu i hraběnka Marie Larischová, která v době tragédie žila na Zámečku v Pardubicích. Císařovna Alžběta totiž obvinila hraběnku Marii Larischovou, že na tragédii v Mayerlingu nese velký díl viny. Její prosbu o slyšení odmítla a navždy jí zakázala přístup k vídeňskému dvoru. Hraběnka Larischová s tímto nařčením nesouhlasila, ale rozhodnutí své tety císařovny Sisi musela respektovat. Prožila mimo císařský dvůr dlouhý život a zemřela v roce 1940 ve věku 82 let ve starobinci v Augsburgu.

PARDUBICKÁ VÁŠEŇ PRO MAYERLING

Propojení Larischů s Mayerlingskou tragédií způsobilo velký zájem o tyto události mezi pardubickými milovníky záhadných příběhů. Těžko už dnes ověřit pověsti, ve kterých se Rudolf s Mary setkávali u Larischových na Zámečku, nebo o zastavování vídeňského rychlíku mimo stanici u Pardubiček. Dlouhá léta se i v tisku spekulovalo o tom, že ostatky Mary byly převezeny do Pardubic a pohřbeny buď na Zámečku, nebo na hřbitově v Pardubičkách. Hraběnka Marie Larischová se údajně často modlila v parku Zámečku u jedné z borovic, na které bylo vyryté znamení kříže. Dočasně k ní byla postavena i Boží muka a obrázek Madony. Antropologický průzkum v Heiligenkreutz, který prokázal, že tělo uložené v hrobce patří skutečně Mary Vetserové, pardubické spekulace jednou provždy ukončil.

Hraběnka Larischová už ale dlouho po Mayerlingské tragédii na Zámečku nežila. V roce 1896 se manželé Larischovi rozvedli. Zámek v Pardubičkách nechal hrabě ještě před tím připsat hraběnce Marii a ta ho 19. ledna 1897 prodala rodině Henckelů von Donnersmarck. ■

Hrob Mary Vetserové

Zveme vás

› 29. března

75. výročí zastřelení letců Královského letectva Velké Británie, od 11.00 hod. Koná se v Ostravě-Hrabůvce, Metodějská 398/4, Památník letců RAF u kostela Panny Marie, Královny posvátného růžence. Od 17.00 hod. se bude ve zmíněném kostele konat zádušní mše svatá za mjr. Thomase Kirby–Greena, npor. Gordona A. Kiddera, npor. Roye Langloise, mjr. Arnošta Valentu, plk. Ing. Jana Pavlíčka a brig. gen. Zdeňka Škarvadu. Akce je pořádána ve spolupráci se Statutárním městem Ostrava. Pořádá Jednota ČsOL Ostrava 2, KVV Ostrava a ZŠ U Haldy.

› 29. března

„Nebylo jim souzeno žít“, od 19.00 hod v sokolovně v Libni, Zenklova 2/37, Praha 8. Beseda s Helenou Rezkovou a Pavlínou Špatenkovou, autorkami knihy, obsahující 160 příběhů sokolů a sokolek z oblasti severovýchodních Čech, popravených a umučených za druhé světové války. Významným hostem bude Antonín Burdych, syn rodiny Burdychových z Končin u Červeného Kostelce, která za války ukrývala radistu z výsadku SILVER A Jiřího Potůčka. Pořádá TJ Sokol Libeň.

› 6. dubna

„Ó vy lípy rukou praotců zasazené...“ slavnostní výsadba jubilejní lípy poblíž Lípy republiky z roku 1919. V 9.00 hod vyjde průvod od ZŠ v Dolním Bousově (okr. Ml. Boleslav) na Rachvala. Doprovodný program pro děti. Pořádá Přírodovědný kroužek za podpory města Dolní Bousov.

› 7. dubna

Přednáška „Sokol a jeho význam pro vznik Československa“, od 17:00 hod. Sedlice, U kina 375 – Kino Sedlice. Přednáší ses. Marcela Janouchová z ČOS.

› 9.–30. dubna

Výstava „Tomáš Garrigue Masaryk a armáda“, Hrad Strakonice, Hradní 3, I. nádvoří, Maltézský sál. Vernisáž dne 9. dubna od 17.00 hod. Putovní výstava projektu LEGIE 100 bude následně k vidění každý den (mimo pondělí) od 9.00 do 16.00 hod. V úterý, ve čtvrtek a v sobotu se každou lichou hodinu konají komentované prohlídky výstavy pod vedením členů strakonické jednoty ČsOL. V rámci projektu LEGIE 100 pořádá Jednota ČsOL ve Strakonici pod záštitou starosty města Strakonice a velitele 25. protiletadlového raketového pluku Strakonice ve spolupráci s Městským kulturním střediskem Strakonice.

› 27. dubna

6. ročník velké provázecí akce. Jedinečná možnost shlédnout všechny objekty Běloveského pevnostního skanzenu. Sraz v 10.00 hod. u objektu N-S 84 Voda v Náchodě-Bělovsi (u Kauflandu). Na akci je nutné se přihlásit na mailu: exkurzebps@seznam.cz Počet účastníků je limitován. Pořádá KVH Náchod.

› 28.–30. dubna

Ostravská operace 2019. Ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR a KVV Ostrava připravuje ČsOL tradiční cestu válečných veteránů na Ostravsko u příležitosti 74. výročí urputných bojů konce druhé světové války.

Předběžný program: odjezd z Prahy v neděli 28. dubna v 8.30 hod.; nástup Brno, Olomouc. Pietní akt v Hlučíně, účast na doprovodných akcích. V pondělí 29. dubna pietní akty v Čavisově, Dolní Lhotě, Štítině, Hrabyni, v Ostravě atd. V úterý 30. dubna ústřední pietní akt v Komenského sadech v Ostravě. Návrat přes Olomouc a Brno, příjezd do Prahy kolem 20.00 hod. Zájemci o účast, nechtě se nahlásit na kontaktu: sekretariat@csol.cz

› 3. května

Pietní akt u příležitosti 100. výročí tragického úmrtí generála Milana Rastislava Štefánika, od 15.00 hod. Koná se u sochy M. R. Štefánika při petřínské observatoři v Praze. Ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR pořádá Ústředí ČsOL.

› 11. května

Republikový výbor Československé obce legionářské, začátek v 10.00 hod. Hotel Legie, Sokolská 33, Praha 2.

› 28.–29. září

Řádný sněm Československé obce legionářské, Národní památník na Vítkově, Praha.

V současné době v součinnosti s ministerstvem obrany vrcholí příprava jarních vzpomínkových poutí. Ve stádiu příprav jsou poutě:

- do Francie k Dunkerque a k Arrasu (předpoklad 9.–13. 5.)
- do Ruska na Ural (předpoklad 21.–24. 5.)
- na Slovensko na rekonstrukci bitvy v Hronské Dúbravě (5.–9. 6.)
- na Slovensko a Ukrajinu po stopách bojů v roce 1919 (5.–13. 7.)

Zájemci, sledujte webové stránky www.csol.cz a písemně přihlášky zasílejte na sekretariat@csol.cz

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7,

101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **Uzávěrka čísla:** 15. března 2019, **Evidenční číslo:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

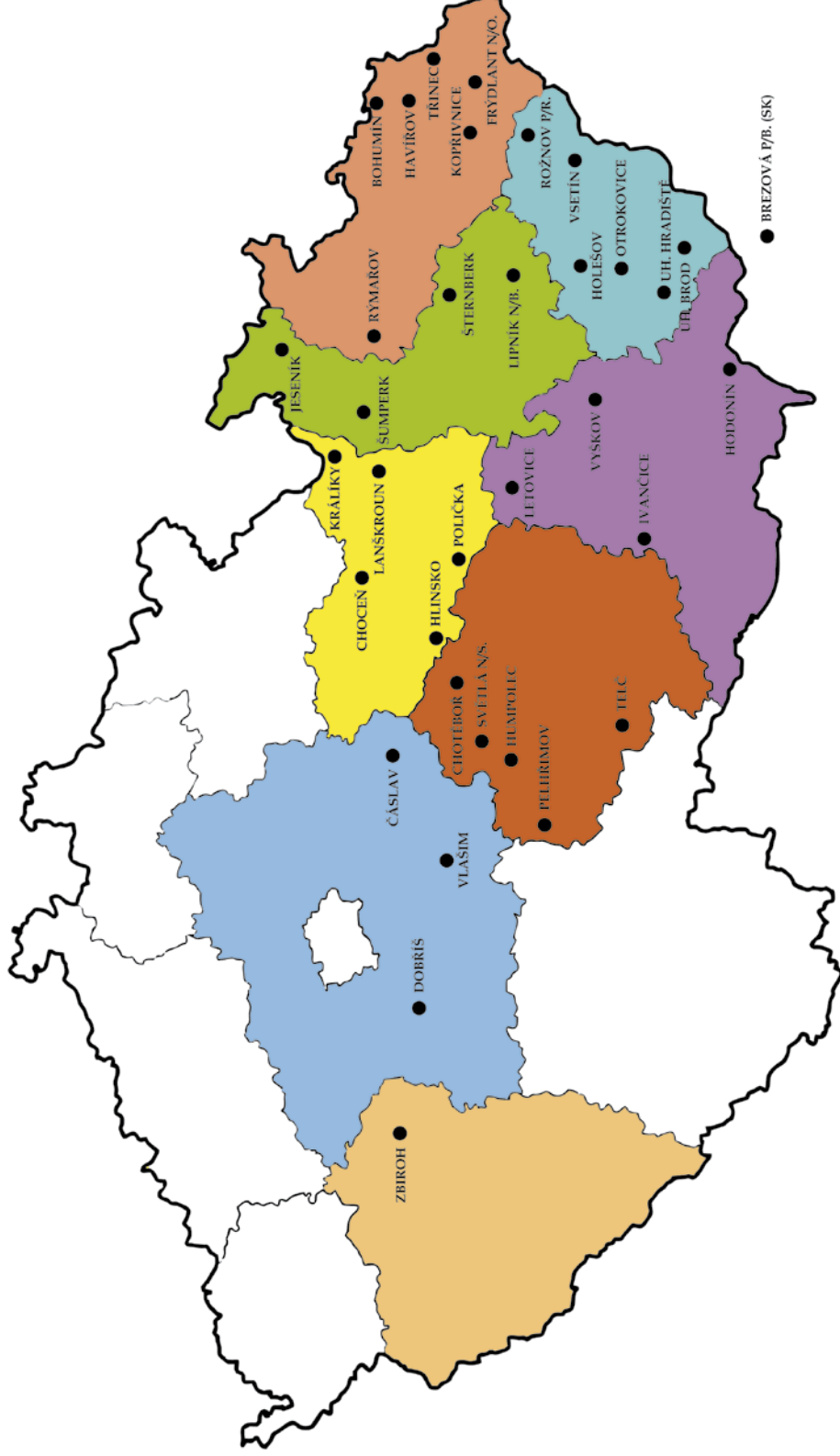
LEGIOVLAK 2019

2014 - 2020

100
LET LEGII

- Frýdlant nad Ostravicí - 15. - 17. 3.
Havířov - 19. - 24. 3.
Třinec - 26. - 31. 3.
Bohumín - 2. - 7. 4.
Kopřivnice - 9. - 14. 4.
Holešov - 16. - 21. 4.
Uherské Hradiště - 23. - 28. 4.
Brezová pod Bradlom (SK) - 30. 4. - 5. 5.
Hodonín - 7. - 12. 5.
Vyškov - 14. - 19. 5.
Letovice - 21. - 26. 5.
Lanškroun - 28. 5. - 2. 6.
Choceň - 18. - 23. 6.
Čáslav - 25. - 30. 6.
Humpolec - 2. - 7. 7.
Chotěboř - 9. - 14. 7.
Hlinsko v Čechách - 16. - 21. 7.
Polička - 23. - 28. 7.
Rýmařov - 30. 7. - 4. 8.
Jeseník - 6. - 11. 8.
Králíky - 13. - 18. 8.
Šumperk - 20. - 25. 8.
Šternberk - 3. - 8. 9.
Lipník nad Bečvou - 10. - 15. 9.
Rožnov pod Radhoštěm - 17. - 22. 9.
Vsetín - 24. - 29. 9.
Uherský Brod - 1. - 6. 10.
Otrokovice - 9. - 13. 10.
Ivančice - 15. - 20. 10.
Telč - 22. - 27. 10.
Pelhřimov - 29. 10. - 3. 11.
Světlá nad Sázavou - 5. - 10. 11.
Dobříš - 12. - 17. 11.
Vlašim - 19. - 24. 11.
Zbiroh - 26. 11. - 1. 12.

www.legiovlak.cz

Ministerstvo dopravy

Změna termínů a trasy vyhrazena.

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu

Zdeněk Špitálník
Vojenský historický ústav

Čepice setníka pěchoty, 1918

V listopadu 1918 byl vydán předpis, který upravoval podobu stejnokroje domácího československého vojska. Úprava do značné míry vycházela z toho, co bylo k dispozici po rakousko-uherské armádě. Rovněž struktura hodností se blížila staré armádě.

Novinkou nicméně bylo barevné označení nikoliv podle pluků, jak tomu bylo dosud (v rakousko-uherské armádě se používalo 28 různých výložkových barev, často velmi zaměnitelných odstínů), ale podle příslušnosti k druhu vojska. Hlavní stejnokrojovou součástí, která nejlépe charakterizuje období prvních měsíců nové armády,

je polní čepice, domácí terminologií čapka. Bylo stanoveno, jak se má provést úprava, kterou by se změnil typický tvar, a zároveň by zde byla vyjádřena příslušnost ke zbrani (druhu vojska), hodnost, příslušnost k pluku (praporu, oddílu) a příslušnost ke speciálnímu oddílu daného tělesa.

Představovaná čepice byla vyrobena v roce 1917 z jednoho kusu plsti. Nové označení je vyrobeno z tmavozeleného sukna pro pěchotu, hodnostní označení setníka (kapitána) je ze stříbrného kalounu. Uprostřed je plechové označení, určující příslušnost k pěšímu pluku č. 54.

